

**Isidis Christiani et Pappi philosophi jusjurandum chemicum nunc primum
Graece ac Latine editum. Acc. historia sodalitatis chemicorum arcanae ex
actis eruta / [Christian Gottfried Gruner].**

Contributors

Gruner, Christian Gottfried, 1744-1815.

Publication/Creation

Jena : Prager, 1807.

Persistent URL

<https://wellcomecollection.org/works/tktn7rhj>

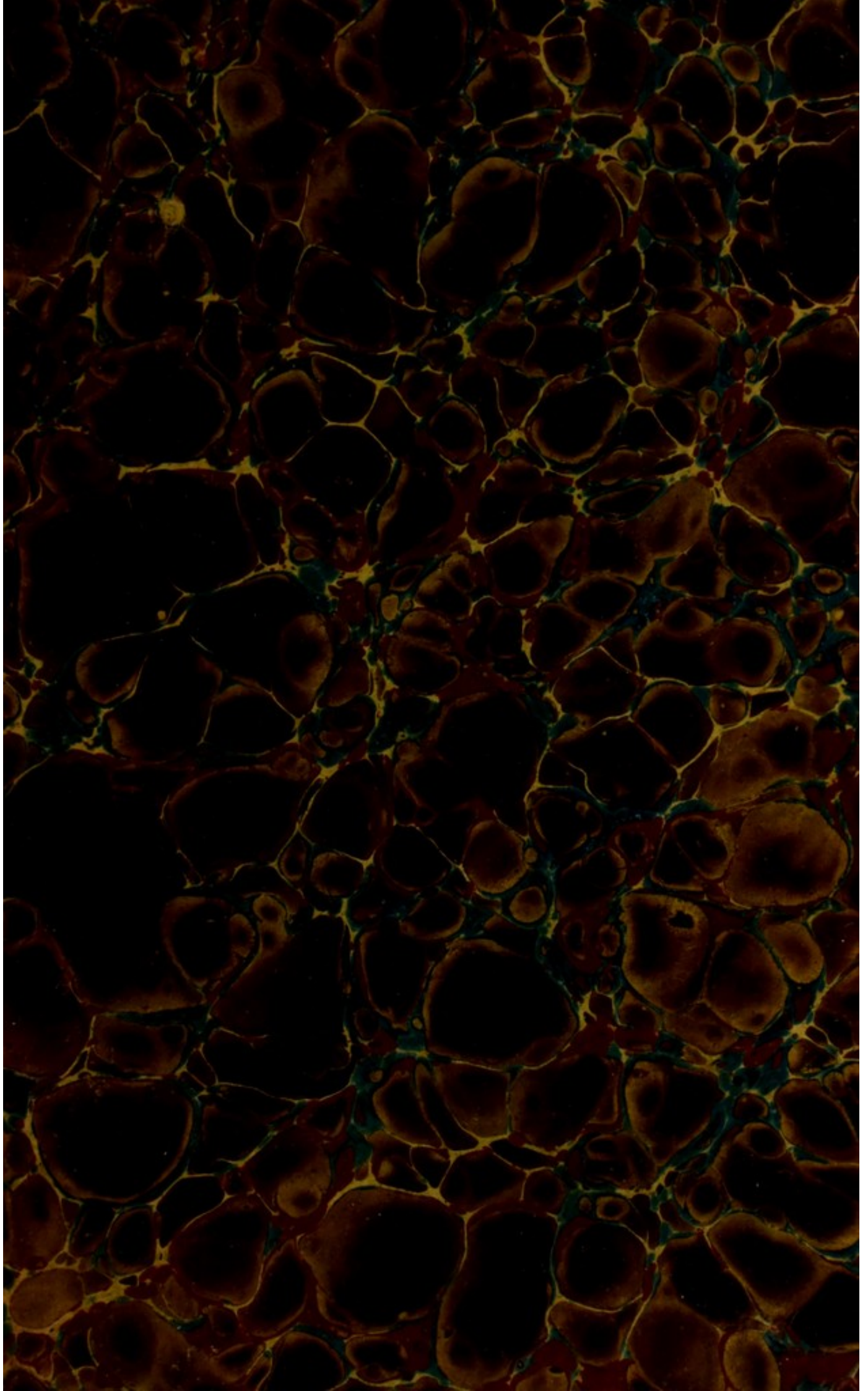
License and attribution

This work has been identified as being free of known restrictions under copyright law, including all related and neighbouring rights and is being made available under the Creative Commons, Public Domain Mark.

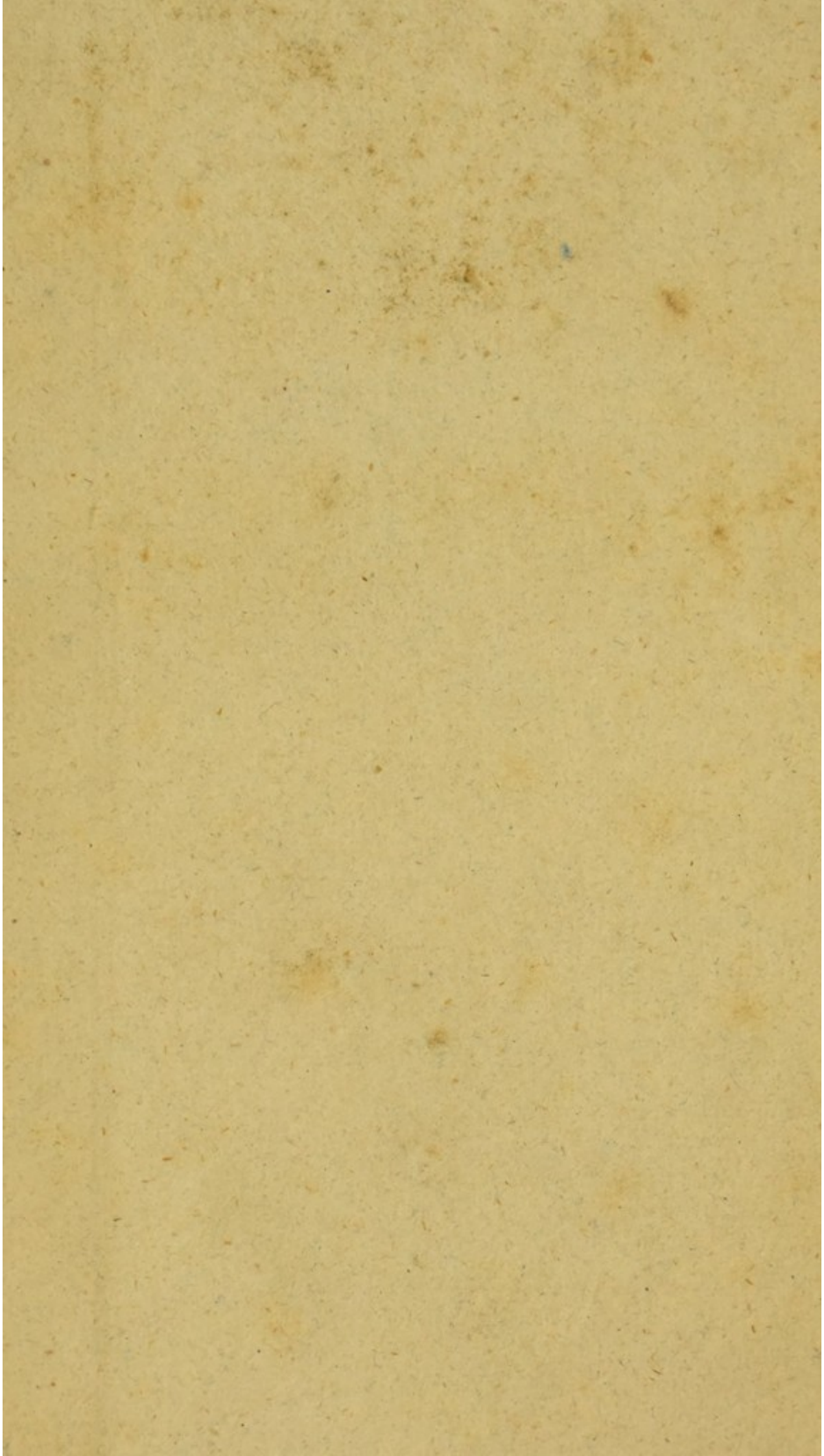
You can copy, modify, distribute and perform the work, even for commercial purposes, without asking permission.

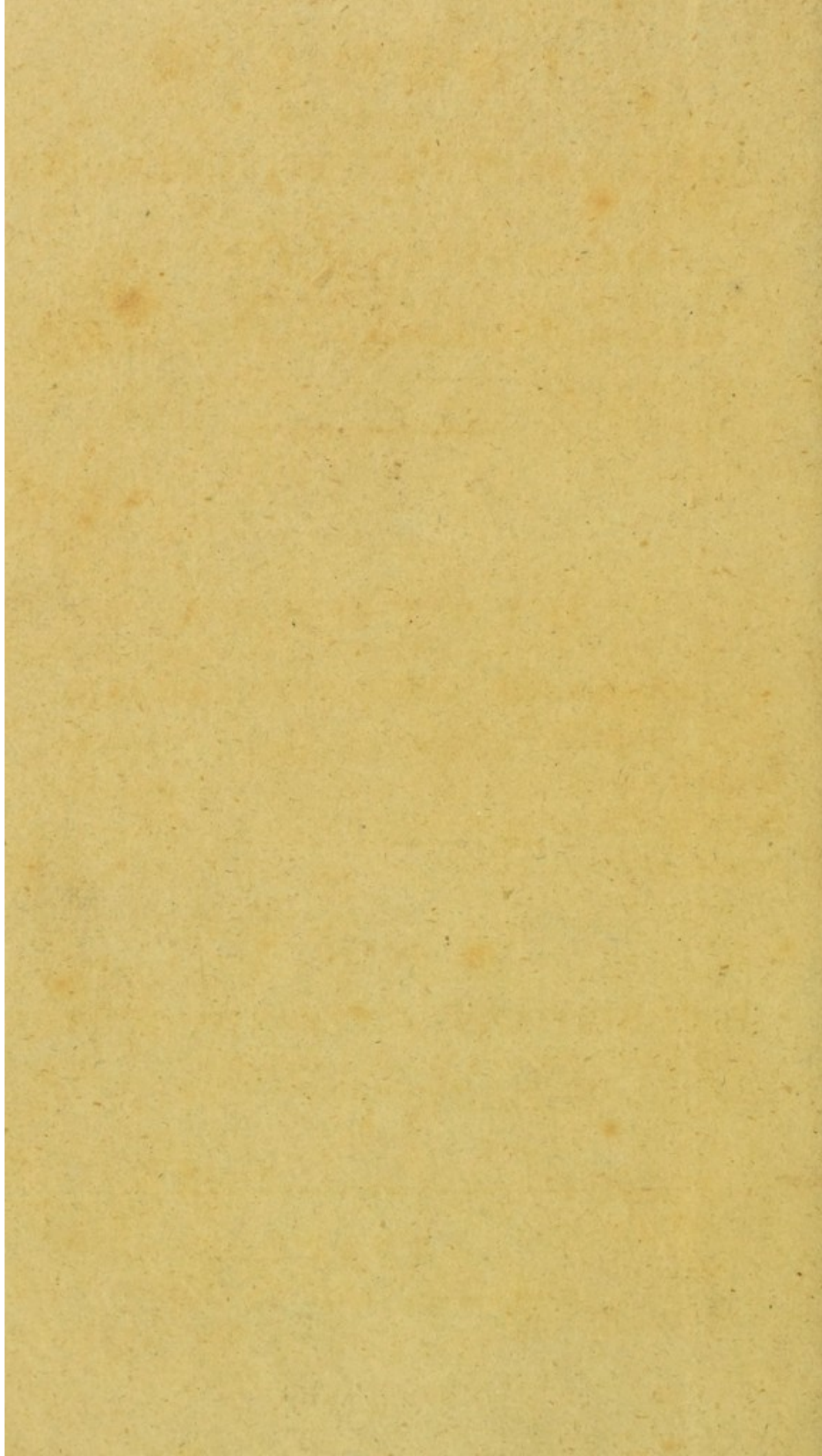
**wellcome
collection**

Wellcome Collection
183 Euston Road
London NW1 2BE UK
T +44 (0)20 7611 8722
E library@wellcomecollection.org
<https://wellcomecollection.org>

893 / B

I S I D I S

CHRISTIANI ET PAPPI PHILOSOPHI

IUSIVRANDVM CHEMICVM

NVNC PRIMVM GRAECE AC LATINE EDITVM

ACCEDIT

H I S T O R I A

SODALITATIS CHEMICORVM ARCANAЕ

EXACTISERVTA

SCRIPSIT

D. CHRISTIANVS GOTTFRID. GRVNER

PROF. MED. PRIMAR. ET ORD. MED. SEN.

I E N A E

LITERIS PRAGERI ET SOC.

1807.

1815

CHRISTIANITY PAPERS

305167

WILLIAM WELLCOME

THE WELLCOME TRUST

1815

CHRISTIANITY PAPERS

WILLIAM WELLCOME

1815

CHRISTIANITY PAPERS

WILLIAM WELLCOME

1815

CHRISTIANITY PAPERS

1815

Tanta fuit apud priscos dignitas atque reuerentia hominum de patria bene merentium, vt, si quos viuos ipsi honorare non potuerint, eorum tamen memoriam simulacris, statuis, festis sollemnibus, ludis et certaminibus publicis, vel aliis munerum generibus perpetuarent. Neque defuerunt, qui in eorum vitam, tanquam in speculum, intuentes aliquem actum celebrem e multis quasi delibarent, eumque grati cum omni posteritate adaequarent. Hinc orti sunt religiosi cultus, hinc nata varia sacra *), inque his omnium prima putanda sunt *thesmophoria* siue *Eleusinia* **), in honorem CERERIS instituta, apud omnes nationes quam maxime clara, summa frequentia celebrata, maximis religionibus et caerimoniis occultata, et κατ' ἐξοχὴν *mysteria*

A 2

dicta.

*) cf. I. MEVRSII Graecia feriata s. De Festis Graecor. L. VI. L. B. 1619. p. 151.

***) Ei. Eleusinia s. De Cereris eleusinae sacro ac festo lib. singul. L. B. 1619. c. 4. p. 12. seq. GALEN. De Vsu Part. XVII. 1. p. 846. T. I. Opp. ed. Bas. 1549. et POTTER Griech. Archaeol. 1. Th. 2. B. S. 851. seq.

dicta. Ita enim CICERO *): *Nihil melius illis mysteriis, quibus ex agresti immanique vita exculti ad humanitatem et mitigati sumus, initiaque ut appellantur, ita reuera principia vitae cognouimus, neque solum cum laetitia viuendi rationem accepimus, sed etiam cum spe meliore moriendi. — A quibus initia vitae atque victus, legum, morum, mansuetudinis, humanitatis exempla hominibus et ciuitatibus data ac dispersita esse dicuntur. En scopum mysteriorum moralem et ciuilem! Erant vero haec et *minora*, et *maiora*, vtraque occultissimis caerimoniis continebantur. In minoribus initiandi lustrabantur prius, quam de arcanis fieret mentio, deinde iubebantur manu, corpore, mente puri esse, lingua Graeci, tum de officiis moniti, de ritu sacro et symbolis instituti discedebant, in maioribus vere initiabantur, id est, noctu arcanis doctrinae ab hierophanta siue antistite caerimoniarum rite imbuebantur, variis spe-*

*) De Legib. II. 36. Quaest. Tusc. I. 12. Orat. Verrin. Act. II. L. V. 72. p. 449. ed. Harl. ARNOB. Aduers. Gent. V. p. 74. et 76. ad calc. CYPRIANI dic. *mysteria sancta, quibus initium nomen est, et quae non omnibus vulgo, sed paucorum taciturnitatibus traditis, sed sacrorum innumeri ritus — mysteria diuina, quae thesmophoria vocantur a Graecis.*

spectaculis *) sensus vehementer ferientibus atque terrentibus, tenebris, luce, fulmine, tonitruo **), vocibus insolitis, figuris horrendis, in stupore summo et admiratione detenti, voti religione ad silentium ***) et fidem obligati, ne, quae intus vel viderint, vel audierint, vel acceperint, profanis imprudenter patefecerent, vel temere vulgarent.

Haec fuit longe clarissima apud Graecos et Romanos initiatio vitaeque perfectio. Prior dicta est *μύησις*, posterior *τελετή*, hinc illi dicti *μύσαι*, in vestibulo sacrarii constituti et eruditi, hi *ἐπόπται*, in adytum admissi quasique per spatia perfecti. Erant etiam initiatis suae *notae* et *symbola* ****), quae in acceptionibus sacrorum rogati responderent, erat iis occulta et grauissima promissio,

*) Haec quidem dicta est *ἐκπληξις τῶν μυουμένων* et *αὐτοψία*, hanc vero initiandi formam horrificam, ut gesticulariam, experimentis chemicis affectavit WIEGLEB l. Die Zauberhöhle in Schottland. Weim. 1783.

**) Haec etiam (Oracul. Sibyll. L. V. p. 234.) in poenis malorum hominum esse credebantur.

***) OVID. De Arte Amand. II. v. 601. HORAT. L. III. Od. 2. v. 25. 26. SVETON. Vit. August. c. 93.

****) ARNOB. l. cit. p. 77.

missio, vt omnem vitam a peccatis sceleribusque puram agerent, erat denique certa persuasio se in vita ceteris hominibus feliciores, in morte spei plenos, post mortem beatiores futuros.

Haec fuit Eleusiniorum origo, haec initiamenti ratio arcana, haec ad bene viuendum et imitandum proposita virtutis ostentatio. Ferunt enim iisdem illis mysteriis vetustate claris initiatum fuisse AEscVLAPIVM *) et HIPPOCRATEM, hinc ex imitatione orta, instituta et facta esse *mysteria Epidauria*, hinc repetitam primum sollempnem et arcanam cooptationem Aesculapidarum, deinde peregrinorum, peractis ritibus sacris, interposito iureiurando, ne initiorum sacra ceteris enunciarent. Cui enim ignota et indicta est arcana sacerdotum **) disci-

*) PAUSAN. in Corinth. c. 26. 27. p. 171. et PHILOSTRAT. Vita Apollon. IV. p. 174. cf. I. A. SEBIZ. Diss. De Aesculap. inuentore medicinae, Argent. 1669. et I. H. SCHVLZ Hist. Med. Per. I. Sect. 2. c. 4. p. 115. seq. Cl. BÖTTIGER Vom Aesculap. Dienst p. 163. in SPRENGEL's Beyträge z. Geschichte d. Medic. I. B. 2. St. Huc pertinet *facium receptio*, de qua vid. SCHVLZ. l. cit. et I. G. GÜNZ. I. Δαιδουχάς in sacris Aesculapii, Lips. 1737. cf. SPRENGEL Geschichte d. Arzneyk. I. Th. 2. Absch. §. 82. S. 178. seq. et S. 216. ed. sec.

**) Sic APVLEIVS (Florid. I. p. 351. ed. Elmenh.) nom.

disciplina, ad quam nemini licebat accedere, nisi sacramento se ad fidem, obsequium et silentium obstrinxerit? Hoc confirmatur verbis HIPPOCRATIS *), vel quisquis libelli veteris auctor fuerit: *Res sacrae, inquit, sacris hominibus demonstrantur, profanis id fas non est, priusquam scientiae orgiis initientur.* Idem probatur HIPPOCRATEO **) libro, cui *iusiurandum* nomen est. In hoc descriptam legimus peruetustam ritus sacri formulam, quam medicae artis cupidi iurabant, eamque initiationem ex templi adytis ad profanos Cous senex traduxisse perhibetur. Habet ea sollemnem deorum deorumque inuocationem, habet sponsionem arcani ***), ut in Eleusiniis, habet religiosam persuasionem de vitae probae praestantia, et adsertionem promissi inexpiabilem. Hoc iureiurando perfecto, id est, maximis et occultissimis caerimoniis praestito, sanctitas mysterii conseruata et ad posteros propagata, dignitas medicinae stabili-

ZOROASTREM omnis diuini arcani antistitem, et Aegyptias disciplinas, a sacerdotibus eum caerimoniarum incredendas potentias didicisse.

*) L. De Lege, n. 3. p. 42. T. I. ed. Linden. repet. ALEXANDER Trall. Therap. X. I. p. 593. ed. Guinth.

**) HIPPOCR. "Ορκος s. Iusiurand. comment. illustrat. a I. MEIBOM. L. B. 1643.

***) LUCIAN. Tragopod. p. 685. T. III. Ibi et podagricus dic. μύσης, vnaque iubetur ευσομείν.

stabilita, separatio et exclusio profanorum optime effecta est.

Quorsum illa? Vt de *arcana philosophorum et medicorum disciplina* inter omnes constat: Pertinent enim ad eos Sibyllina *) mystica, οὐκ ἀμύητος ἔση παρ' ἐμοὶ σοφίης. Huc etiam facit Aristotelica **) discipulorum diuisio in exotericos et esotericos. maximeque clarissima Pythagoraeorum societas. Haec enim nec esse, nec diu consistere sine quodam mysterii vinculo potuit.

Neque ab hoc ritu *initiationis* occulto et sollemni abhorruisse videtur *chemicorum veterum* ***)
 opinio

*) Huc spectat locus apud APVLEIVM De Deo Socrat. p. 49. *Etiam religionum diuersis obseruationibus et sacrorum variis suppliciis fides impertienta est, etsi nonnulli sunt ex hoc diuorum numero, qui nocturnis vel diurnis, promptis vel occultis, laetioribus vel tristioribus hostiis vel caerimoniis, vel ritibus gaudeant, uti Aegyptia numina ferme plangoribus — itidem pro regionibus in sacris differunt longa varietate pomparum agmina, mysteriorum silentia, sacerdotum officia, sacrificantium obsequia — quae omnia pro cuiusque more loci sollemnia et rata sunt cet.*

**) A. GELL. Noct. Attic. XX. 4. p. 283. b. ed. Ald. STOBÆI Eclog. Phys. I. 13. Sacerdotes Aegyptii *medicinam acroamaticam*, plebeii *exotericam* tractabant.

***) Ad hanc rem illustrandam faciunt verba APVLEII,
 Metam.

opinio et religio. De quorum arte diuina et prisca iam non disputo, (viderint, qui litem istam perspicere cupiant, OL. BORRICHIVM *), HERM. CONRINGIVM **), WIGLEBIVM ***), TORB. BERGMANVM ****) et SPRENGELIVM †) neque multis antiquiro, vtrum haec chemia occulta et profanis inaccessa dici debeat aurifera ††), an metallurgica:

Potest

(Metam. XI. p. 270. seq.) dum se *ISIDIS sacris imbutum, inuicti OSIRIDIS sacris illustratum, SERAPIS dei nocturnis orgiis illustratum* dicit, tum *teletae* (τελεται) *et sacrorum, tertiae teletae, iteratae et futurae sacrorum traditionis* meminit. Etiam LUCIAN. (Tragopod. p. 689. T. III.) quaerit, τίσι δ' ἐν τελεταις ὀργιάζει προσβόλους?

*) De Ortu et Progress. Chem. Differt. Hafn. 1667. Hermet. Aegypt. et Chemicor. Sapiencia ab H. CONRINGII animaduers. vindicata per OL. BORRICH. ib. 1674.

***) H. CONRING. De Hermet. Medicina L. II. ed. sec. Helmst. 1669.

****) Hist. krit. Untersuch. d. Alchemie, Weim. 1777.

†) Versuch e. pragm. Gesch. der Arzneyk. Th. I.

S. 85. ed. sec.

††) SVID. Glossar. voc. χυμεία p. 669. T. III. ed. Kuster. Si quis haec chemicorum scripta perlegerit animo attento, neque praeiudicarit, omnis chemia veterum fuisse videtur metallurgica, sed primum celata per rationes politicas, ne prorsum vi-

Potest enim vtrumque efferri atque defendi, modo vera rei notio mente comprehendatur.

Recitemus verba OLYMPIODORI *), philosophi Alexandrini, qui sub THEODOSIO imp. vixit: „Ζώσιμος ἐπὶ τῇ τελευτείᾳ ἀποχῇ πρὸς Θεοσεβείαν ποιούμενος τῶν λόγων Φησὶν, ὅλον τὸ τῆς Ἀιγύπτου βασιλείου, ὡ γύναι, ἀπὸ τῶν δύο τούτων τεχνῶν συνέσηκε,

lesceret, deinde cum paucis communicata, vt maiorem vim et auctoritatem apud profanos haberet, (ita enim adhuc fratres de rosea cruce faciunt) tandem arcanis verbis concepta et formulis perobscuris comprehensa, ne quis sine mystagogo sciret scilicet. Sic orta est *chemia theoretica* et *practica*, haec quidem, vt in omnibus artibus, fuit vsu et tempore prior, illa posterior, vtrique applicare licet, quod empirici veteres (CELS. De Medicin. Praef. L. I.) de medicina contenderunt, „*non post rationem chemiam esse inuentam, sed post inuentam chemiam rationem eius esse quaesitam.* „Quin satis vere censet TORB. BERGMAN l. cit. p. 39. „*Quamuis χρυσὸν ποιεῖν vel ἐργάζεσθαι auri e suis principiis confectionem significare possit, multis tamen in locis nihil aliud indicat, quam huius metalli e suis mineris eliquationem.*“

*) Comm. εἰς τὸ κατ' ἐνέργειαν Ζωσίμου, ὅσα ἀπὸ Ἑρμοῦ καὶ τῶν Φιλοσόφων ἦσαν εἰρημένα. Etiam id fragmentum ex cod. Paris. habet FABRIC. Bibl. Graec. T. XII. p. 765.

κε, τῶν τε κερικῶν *) καὶ τῶν Φυσικῶν, καὶ τῶν Ψάμ-
μων

*) Apud ZOSIMVM in cod. Goth. initium est, αἱ μερι-
ρικαὶ καταβαφαὶ, ᾧ γύναι, εἰς χλευασμὸν ἐποί-
ησαν τὴν περὶ καμίνων βίβλον, haec vero nihil ad
rem dilucidandam faciunt, etiamsi chemici veteres
(v. infra OLYMPIODOR.) *theorias et aenigmata*, et
physica pragmata, vt opposita, nominant, et ipse
DEMOCRITVS per eminentiam dicatur *physicus*.
Quid sit κερικῶν, non satis intelligo: Apud. FA-
BRIC. l. c. est τῶν τε κηρύκων καὶ τῶν Φυσικῶν
Ψάμμων, sed nec hoc sensum verum dat. Estne
legendum Θεωρητικῶν, an κυριακῶν, an κεραμι-
κῶν, quatenus magna veteris chemiae pars furnis
et caminis dextre instruendis continebatur? An
κυρίων, quo passim vtuntur chemici ad veras artis
arcae formulas constituendas? Enim vero haec
ipsa verba, τῶν τε κερικῶν, fere redundant, si
omnis ars duplex fuit, *dogmatica* siue *arcana*, et
physica siue *psammurgica*. Simili modo PLATO ab
Pythagoraeis (v. ΡΗΟΤΗ Bibl. c. 260. p. 1315.)
theoreticam et *physicam* accepisse dicitur.

*) Ψάμμος, *arena aurifera* PLIN. apud Aegyptios
fuit lapis marmoreus, e quo metallum variis arti-
tibus elicatum et purificatum excoquebatur.
Apud chemicos Ψάμμος arcanum sensum habet,
sed tamen res ipsa eodem redit. "Ορα, inquit
OLYMPIODORVS, ὅτι ὁ σκοπὸς οὗτος ὁ τῶν Ψάμ-
μων ἀλληγορία ἐστίν· οὐχι τὸν Ψάμμον ἀνίπτουται,
ἀλλὰ

μων *). ἡ γὰρ καλουμένη θεία τέχνη, τουτέστιν, ἡ
 δογματικὴ, περὶ ἣν ἀσχολοῦνται ἅπαντες οἱ ζητοῦντες
 τὰ χειροτμήματα *) ἅπαντα καὶ τὰς σεσασ-
 μίας

ἀλλὰ τὰς οὐσίας. Et alio loco, τὰ δὲ τέσσαρα ἐν,
 Φησὶν ἡ Μαρία. ἐὰν γὰρ ψάμμους ἀκούσης, τὰ εἶδη
 νόει, ἐὰν δὲ εἶδη ἀκούσης, τὰς ψάμμους νόει. —
 πάλιν ἀναφέρουσι τὴν τέχνην εἰς ἥλιον καὶ σελήνην,
 καὶ ὁ μὲν ἥλιος τῆς ἀνατολῆς ἀρχὴ, ἡ δὲ σελήνη
 τῆς δύσεως, ὅτι περὶ ψάμμου τι λελήκασι τὰς οὐ-
 σίας ἀνιπτόμενοι. Et iterum ex HERMETE, ἡ δὲ
 τέχνη αὕτη ἀμφότερα δέχεται, τὰ μὲν σώματα
 λέγει εἶναι τὰ χυτὰ, τὰ δὲ ἀσώματα λίθους, οἷων
 ἀνούσια λέγει τοὺς ψάμμους. Christianus, dum
 describit ὑδραργύρου ποίησιν, etiam memorat sensu
 proprio et vulgari ἄμμον τὴν χρησίζουσαν, denique
 MICH. PSELLVS haec habet. Πρώτη αὕτη δημιουργ-
 γία. χρυσοῦ ἄμμος τις ἐστὶ παραλία, χρυσίτης κα-
 λουμένη ἀπὸ τοῦ χρώματος, οἱ δὲ τοῦτο αὐτὸ χρυ-
 σαμὸν ὀνομάζουσιν.

*) Forte leg. χειροτεχνήματα. Apud ZOSIMVM De
 Caminis est, ἐν τοῖς γναφικοῖς τῶν χειροτμήτων,
 apud PLIN. (H. N. XXIV. 102. p. 611. Vol. VII.
 ed. Franz.) sunt DEMOCRITI *cheirocincta*, VITRUVIUS
 (De Architect. IX. 3. p. 151. ed. Flor. 1522.) mem.
commentarium, qui inscribitur, χειροτονητον,
 sed quae illa fuerint, non satis liquet. An opera-
 tiones arcanae, quae rotunditate ac albo margari-
 tarum

μίας*) τέχνας, (τὰς τεσσαρὰς Φημί**) δοκοῦσιν τι ποιεῖν, (ὅ) μόνοις ἐξεδόθη τοῖς ἱερεῦσιν ***). ἡ γὰρ Φυσικὴ Ψαμμουργικὴ βασιλέων ἦν, ὥςτε καὶ ἐὰν συμβῆ ἱερέα ἢ σοφὸν λεγόμενον ἐρμηνεύσαντα τὰ ἐκ τῶν παλαιῶν ἢ ἀπὸ προγόνων ἐκληρονόμησεν †), καὶ ἔχων, καὶ ἰδὼν τὴν γνῶσιν αὐτῶν τὴν ἀκώλυτον οὐκ ἐποίει· ἐτιμωρεῖτο ††). ὥσπερ γὰρ οἱ τεχνίται οἱ ἐπιστάμενοι βασιλικὸν τύπτειν νόμισμα †††) οὐχ ἑαυτοῖς τύπτουσιν, ἐπεὶ τηρωροῦνται, οὕτω καὶ ἐπὶ τοῖς βασιλεῦσι τῶν Ἀίγυπτίων οἱ τεχνίται τῆς ἐψήσεως οἱ ἔχοντες γνῶσιν τῆς ἀμμοπλυσίας καὶ ἀκρολουσίας

tarum colore, tinctura smaragdi ceterisque lapidum tincturis continebantur? cf. SENEC. Epist. 90. et. PETRON. Satyr. p. 22. Ego vero non sum Oedipus, ideoque de re occulta decernere non audeo.

*) Cod. Paris. τιμίας — μόνοις ἐξεδόθη.

**) Hoc est illud chemicorum arcanum, hinc illud apud Christianum τετραμερὲς τὸ ὑλικὸν αἴτιον τῶν ἀποτελεσμάτων τῆς ἐπιστήμης, haec apud OLYMPIODORVM celebrata τετρασωμία, quae omnis redit ad solutionem et coniunctionem partium chemicam.

***) Hinc apud ZOSIMVM πρὸς Θεοσεβείην ceteris artibus opponitur ἡ ἱερατικὴ τέχνη.

†) Leg. κληρονομήσειν.

††) Cod. Paris. ἐτιμ. γὰρ. ὥσπ. οἱ τεχν.

†††) Cf. de metallis et re monetaria Graecorum POTTER 1. c. Th. 3. S. 82. seq. de metallis Aegyptiorum DIODOR. Sicul. Bibl. III. 2. p. 73. ed. Basil.

σίας *), οὐχ ἑαυτοῖς ἐποίουν, ἀλλ' εἰς αὐτὸ τοῦτο ἐσρατεύοντο εἰς τοὺς θησαυροὺς ἐργαζόμενοι. εἶχον δὲ καὶ ἰδίους ἄρχοντας **) ἐπικειμένους ἐπάνω τῶν θησαυρῶν καὶ ἀρχισρατήγοις, καὶ πολλὴν τυραννίην τῆς ἐψήσεως. νόμος ***) γὰρ ἦν Ἀιγυπτίοις μηδὲ ἐγγράφως αὐτὰ τινα ἐκδιδόναι. τινὲς οὖν μέμφονται Δημόκριτον καὶ τοὺς ἀρχαίους, ὡς μὴ μνημονεύσαντας τούτων τῶν δύο τεχνῶν, ἀλλὰ μόνον τῶν λεγομένων τιμίων — μάτην δὲ ἑαυτοὺς *) μέμφονται· οὐ γὰρ ἐδύναντο φίλοι ὄντες τῶν βασιλέων Ἀιγύπτου καὶ τὰ πρωτεῖα ἐν προφητικῇ **) ἔχοντες, πῶς γὰρ ἐδύναντο ἀναφανδὸν μαθήμα-

*) Cod. Parif. ἀκολουθίας — ἐσράτευον τὸ εἰς.

**) Auctore DEMOCRITO apud Anonymum, distincti sunt ἄρχοντες, καὶ ἱερεῖς, καὶ προφῆται. Forte cum AGRICOLA (Rer. Metall. Interpret. Witeb. 1612. p. 957.) ἄρχοντες dici possunt *duumviri iurati*, *Schichtmeister*, et ἀρχισρατηγοὶ *Oberberghauptmänner*. Apud AGATHARCHIDEM (PHOTII Bibl. c. II. p. 1339.) leg. οἱ πρεσβύτεροι μετακομίζουσι τὸν λίθον τοῖς καλουμένοις ἐποπτεῦσιν. Hic vero auctor vixit PTOLOMAEI Philometoris tempore.

***) STEPHAN. PRAX. III. haec habet, οὗτος (λίθος) ἐτυχεῖς ἐποίησε τοὺς Ἀιγύπτου ἐπιμελητὰς καὶ τοὺς αὐτῶν προφῆτας, ideoque diuersi erant *inspectores*, qui operarum curam habebant, et *prophetae*, quos hodie dicere solent *arcanistas*.

*) Cod. Par. αὐτοὺς — ἠδύναντο.

**) Cod. Parif. ἀυχοῦντες. Sacerdotes Aegyptii diceban-

θήματα κατὰ τῶν βασιλέων δημοσιᾶ ἐκθῆσθαι καὶ δοῦ-
ναι ἄλλοις πλούτους *) τυραννίδος; ὅυτε ἐδύναντο
ἐκ-

cebantur *prophetae*, (apud ZOSIMVM est ὁ προφη-
της, apud OLYMPIODORVM sunt οἱ Αἰγυπτίων προ-
φῆται, etiam Μωσῆς ὁ προφήτης ἐν τῇ οἰκείᾳ
χυμευτικῇ τάξει, apud APVLBIVM (Metam. II. p.
127.) *ZACHLAS Aegyptius, propheta primarius,*)
scientia arcana erat *prophetica*. Idem illud nomen
in vsu fuit *chemicis*, (apud ZOSIMVM est, αὐτὴ καὶ
μόνη ἢ λεύκωσις σεσασμία γέγονεν παντὸς προφήτου)
et arti occultae proprium. Sic dicitur Isis
προφήτις, et eodem fragmento leguntur haec verba,
γίνωσκε, ᾧ φίλε, καὶ τὰ ὀνόματα τῶν ποιητῶν.
Sic apud ΣΤΕΡΗΑΝVM (Prax. V.) mem. ὁ νοῦς τοῦ
προφήτου, et chemici vocantur *poetae*, ποιηταί,
ab opere faciendo, operis perfectio apud Christia-
num est ποίησις τοῦ μυσηρίου, ZOSIMVS ipse appel-
latur ποιητής τοῦ μυσηρίου. Etiam videntur per re-
verentiam dicti esse *angeli*, quantum ex ISIDVS
fragmento colligere licet. Illa enim in opere
ιεραῆς τέχνης Ἀιγύπτου occupata perobscure hacc
scripsit, συνέβη τῶν ἐν τῷ πρώτῳ σερεώματι διατρι-
βόντων ἕνα τῶν ἑπτα ἀγγέλων ἄνωθεν ἐπιθεωρήσαν-
τά με βουληθῆναι τῆς πρὸς ἐμὲ μίξεως κοινωνίαν
ποιήσας χαλκόν, φθάσαντος δὲ καὶ εἰς τοῦτο γίνεσθαι
μέλλοντος, οὐκ ἐπέτρεπον ἐγὼ πυρθάνεσθαι βουλο-
μένου τὴν τοῦ ἡλίου καὶ ☾ κατασκευὴν. —

*) Cod. Par. πλούτου τυραννίδα — ὅυτε εἰ ἠδύναντο,
ἐξεδίδουν.

ἐκδιδόναι· ἐφθόνουν γὰρ. μόνοις δὲ Ἰουδαίοις ἐξὸν ἦν ταῦτα λάθρα ποιεῖν, καὶ γραφεῖν, καὶ ἐκδιδόναι. ἀμέλει γὰρ *) εὐρίσκομεν Θεόφιλον τὸν Θεογένους γράψαντα ὅλα τὰ τῆς χωρογραφίας **) χρυσορυχίαι ***) καὶ Μαρίαν τὴν καμινουργίαν, καὶ ἄλλους Ἰουδαίους ****), “

Нос

*) Cod. Par. γοῦν. Etiam STEPHAN. (Prax. IX.) THEOPHILVM, THEOGENIS filium, memorat.

**) Mallem legere cum cod. Parif. χειρογραφίας, cum h. l. agatur de operationibus chemicis, quae manu fiunt. Apud THEOPHRASTVM chemicum occurrit πάνσοφος τεχνουργία, in cod. Parif. (FABRIC. Bibl. Graec. T. XII. p. 762.) παρὰ τοῦ ἐν τεχνουργίᾳ διαβοήτου Σαλμανα, apud Christianum sunt οἱ διδάσκαλοι διὰ μιᾶς ὕλης καὶ χειρουργίας τὴν ὅλην ἐπισημὴν παρέσθησαν ἑτέροις.

***) Cod. Parif. χειρογραφίας ἐτυχεῖρα — Μαρίας καμινόγραφίαν.

****) Ex his non est improbabilis coniectura Iudaeos regibus Aegypti fuisse a moneta percutienda, et, ut physicos, rem metallicam tractasse, hinc habuisse concessam communia operas publicandi licentiam, v. c. caminorum fabricam et usum, vnus ZOSIMVS, qui de caminis scripsit, et varia ex iudaicis monumentis repetiit, Iudaeus fuisse videtur, sic ipse MOSES cum MARIA sorore, cuius germanice versus libellus in ARNOLDI Chym. Schriften, n. 6. p. 263. plura horum extant apud chemicos fragmenta, apud STEPHANVM (Prax. IX.) leg. φέρει Μαρίαν καὶ τὰς ἰουδαϊκὰς γραφὰς.

Hoc quidem loco classico *ars diuina* duplex esse perhibetur, vel *dogmatica*, eaque arcana et in fidem sacerdotum commissa, vel *physica* siue *psammurgica*, regum Aegypti priua, eaque metallis eruendis, fodiendis, purificandis et liquandis destinata. Etenim οἱ τεχνῖται τῆς ἐψήσεως *) sunt, qui metalla

*) In fragm. Isid. dicitur ἱερὰ τέχνη Ἀιγύπτου, idem confirmat Zosimus, τὴν ἔψησιν, καὶ ἀνάσπασιν, καὶ λείωσιν οἶδασι οἱ προφῆται τῆς ἐπισήμης, καὶ τὴν ἴωσιν ἔψησιν, τὴν δὲ ἔψησιν καὶ ἀνάσπασιν λείωσιν ὠνόμασαν διὰ τὴν ἐκλέπτησιν. Praeter haec occurrunt apud Christianum περὶ διαφορᾶς μολύβδου καὶ χρυσοπετάλου varii metallorum artifices, τεχνῖται εἰς πλύσιν, ἐργάται φουσηλάται et χρυσηλάτης, alii, qui χρυσολιθάριον καὶ ἀργυρολιθάριον ἐργάζονται, alii, qui ἀργυρόλιθον καὶ χρυσόλιθον fundunt, alii πεταλουργοὶ, qui πεταλουργίαν tractant, alii, qui ὑελουργικὴν exercent, (hi vero utebantur magnesia vitraria, vt vitro colorem, ferro fluorem facerent) etiam ibidem est ὁ χρυσωτῆς ὑπὲρ τῆς χρυσώσεως et εἰς περιαργύρωσιν, apud IULIANVM (Misopog. p. 329. ed. Spanh.) mem. aliquis τραφεῖς παρὰ τῷ χρυσοχόῳ, denique apud Christianum sunt οἱ λαχωταὶ, τουτέστιν, οἱ ἰνδικοβάφοι. Quid fuerit λάκχα, λάχιον, λάχα, χάλια, συρικὸν ἄνθος, ἀχιάς ἄνθος (Gloss. Chem. l. cit. p.

talla excoquere sciebant, haec vero coctura dicebatur γνώσις τῆς ἀμμοπλυσίας καὶ ἀκρολουσίας, id est, ars arenam metalliferam effossam comminuendi, eluendi, liquandi. Hae quidem operae apud ΟΛΥΜΠΙΟΔΟΡΟΝ dicuntur Φυσικὰ πράγματα, isque alio loco expresse haec scripsit, πλύναι χρῆ καὶ πλύναι, μέρχισ ἂν τὸ πηλῶδες ἐξέλθῃ· πάσα γὰρ γῆ ἐν τοιαύτῃ σωματοφόρῳ πλυνομένη εἰς ψάμμον καταλήγει. μετὰ οὖν τὴν βεβαΐαν καὶ καθαρὰν πλύσιν εὐρήσεις τὰ σώματα εἰς τὴν ψάμμον, τουτέστιν, τὰ πέταλα τοῦ χρυσοῦ *) ἀργυρίζοντα ἢ μολυβδίζοντα, ὅ ἐσιν ἀργύρου ἢ μολύβδου τὴν χροίαν ἔχοντα, ὡς καὶ τοὺς λίθους αὐτὴν δηλαδὴ τὴν ψάμμον ἄνωθεν οὐσιοῦσιν, ἦντινα

121.) et ἄγχουσα, plantae tingendae purpurae aptae, ex cod. chem. descripsit TH. REINES. Epist. ad C. HOFFMANN. et RUFERT. 30. p. 146. et 147. Cf. de arte tingendi lanas purpureas THEONIS Smyrn. Mathemat. c. 1. p. 16. 17. de vocabulis metallicis GE. AGRICOLA De Re Metall. ed. I. SIGFRID. Witteb. 1612. inprimis De Veter. et Nou. Metall. Lib. p. 784. seq. et Ei. Bermannus p. 843. His enim locis inter operas sunt, qui metallum fodiunt, eruunt, tundunt, molunt, lauant, vrunt, torrent, liquant, excoquunt.

*) Chemicis semper in ore habent χρυσοῦ πέταλα, ἀργύρου πέταλα, χαλκοῦ πέταλον, i. e. particulas metallicas, quae opera chemica ab partibus alienis segregantur, et vsui vario aptae fiunt.

τινα ἀρχαίοι διὰ τὸ κύριον ὄνομα ἐπέθηκαν λιθάργυρον.
 Et alio loco HERMES haec praecipit, ὅταν λάβῃ
 μετὰ τὴν μεγάλην Θεραπείαν, τουτέστιν, τὴν πλύσιν τῆς
 ψάμμου, ἰδοῦ, τὴν οὐσίαν ψάμμου ἐκάλεσεν, τὴν δὲ
 πλύσιν (τουτέστιν) τὴν μεγάλην Θεραπείαν. — ἡ γὰρ κα-
 θαρσία πλύσις δηλονότι μεγάλη Θεραπεία ἐστίν. Eodem
 sensu Christianus *) haec scripta reliquit, μετὰ
 τοῦ ἀργυρολίθου ποιεῖ ὁ τεχνίτης, καθὼς ἐν τῷ χρυσο-
 λίθῳ

B 2

λίθῳ

*) Cf. de Aegyptiorum metallis et metallicis PLIN. H. N. XXXIII. 1. et AGATHARCHIDES apud PHOTIVM Bibl. c. 10. p. 1339. et c. 49. p. 1376. plura huius rei testimonia in ipsis chemicorum veterum libris reperiuntur hinc inde sparsa, perobscura, et maximam partem arcanis vocabulis velata, sed fere ad chemiam metallicam referenda, aliqua de cadmia, plumbo nigro et magnesia veterum habet CAIETAN. D'ANCORA. (Ricerche filosof. crit. sopra alcuni fossili metall. della Calabria, in Livorno 1791. p. 9. seq.) Etiam SYNESIVS (FABRIC. Bibl. Graec. Vol. VIII. p. 234.) et STEPHANVS (Prax. III.) Aegyptios *iniectionem et affationem metallorum* (ἐπιβολὴν et ὀπτησίαν) adhibuisse, OSTANEM more Persarum metalla extrinsecus *colorasse*, et *fuluum insinuassee pigmentum* literis prodiderunt. Etiam PLIN. H. N. XXXIII. 46. *tingit*, inquit, *Aegyptus argentum*, de operis metallicis cf. I. I. FERBER Phys. Metall. Abh. über d. Gebirge u. Bergwerk. in Ungarn, S. 91. sq.

λίθω, ideoque hinc ad metalla auraria, argentaria, plumbaria et aeraria, nec non ad officinas liquatorias satis vere colligere licet.

Quin et technica vocabula, λύσις et ἀνάλυσις τῶν σωμάτων, ἀπόχυσις τῶν χαλκῶν, λείωσις, ζέσις, ἔψησις, σήψις, ψύξις, πύξις, γλυκαίνωσις, ἐκμύζησις, ἐξάτμισις, πλύσις, ἀπόπλυσις, ἀποδιάθαρσις, ξήρανσις, ταριχία et ταριχευσις, καῦσις, ἔγκαυσις, ἔγκαυσις, ἀναζωπύρησις, μέλανσις et ἀπομελάνωσις, λεύκωσις et λευκαίνωσις, ἴωσις, ἐξίωσις, ἰωποίησις, ὕδραργύρωσις, vniuerse produnt et confirmant *chemiam metallicam*, πίνος, βαφή, χρυσοβαφή, ἀργυροβαφή, ad *chemiam dogmaticam* *) et arcanam

*) Gloss. Chem. p. 137. πίνος ἐστὶν ὁ ἔξωθεν βάπτων. Nominatim efferuntur a ZOSIMO οἱ βαφεῖς, *tinctores*, varia βαπτικά, *tinctoria*, μερικά καὶ καθολικά βαφαί, *tincturae partiales et vniuersales*, quae ad colorem auri vel argenti metallis inducendum, ad tingendam purpuram, (Synes. l. cit. p. 233.) ad tincturam ferri, (CHRISTIAN, περὶ βαφῆς σιδήρου) inuentam ab Indis, traditam a Persis, ab his propagatam ad Graecos, item ad tincturam crystallorum et lapidum efficiendam, (THEOPHRAST. De Lapid. p. 392. ed. Heinf. et STEPHAN. Prax. III.) ad margaritarum confectionem, (GE. CEDREN. et ANASTAS. ap. CONRING. De Hermet. Medicin. I. 3.

nam disciplinam pertinent. Hoc vnum permir-
 rum est ac inexplicabile, quod Iudaeis solis, vt
 ope-

p. 24. ed. sec.) ad fluorem metallorum et lapidum
 procurandum, ad arcanam gladios indurandi ar-
 tem cet. referri possunt. Hinc apud Anonymum
 est τὸ μυζήριον τὸ τῆς χρυσοβαφῆς, apud OLYM-
 PIODORVM πίνος πρῶτος ὁ διὰ τοῦ ἀρσενικοῦ (ὁ)
 βάπτων τὸν χαλκόν, δεύτερος ὁ βραδέως φεύγων,
 τρίτος ὁ μηδὲ ὄλως φεύγων, apud ZOSIMVM ἡ
 ψυχροβαφῆ, isque alio loco haec subiicit, βαφὴν
 λέγει ἀργυρὸν, καταβαφὴν δὲ τὸν χρυσόν. *Arseni-
 nici et mercurii* notio ac significatio vt varia et in-
 constans est apud chemicos veteres, (nominant enim
 ipsi *argentum ex arsenico* et ἀρσένικον τὸ λευκαϊνό-
 μενον) ita res omnis ad amalgamationem ex mercu-
 rio viuo spectasse videtur. Praeterea in cod. Paris.
 est quaedam καταβαφὴ λίθων καὶ σμαράγδων, κα-
 τασκευὴ εἰς τὸ βάψαι λίθον ἐρυθρὸν, in Gloss.
 Chem. (ad calc. PALLADII De Febr. p. 123. et
 124.) leg. βαφὴ ἀλλοίωσις ἐστίν, et p. 140. ὕδραργυ-
 ρος μετὰ αἰθάλων πηχθεῖσα λευκαίνει χαλκόν, καὶ
 ποιεῖ χρυσόν, p. 141. ὕδωρ ὕδραργύρου βαφικὴ
 ἐστίν ἢ ἀπὸ κινναβάρεως γινομένη, p. 116. ex cod.
 D. Marci hae inscriptiones sunt, βαφὴ ἧτοι μετα-
 βολὴ πυροχάλκου, πρὸς ἀσρόχαλκον, βαφὴ καὶ
 ποίησις τοῦ Ἰνδικοῦ σιδήρου, βαφὴ πρὸς ξίφη, καὶ
 ἐργα-

operariis, istam artem lucrosam et regibus propriam factis, dictis, scriptis, signis, in vulgus edere licuerit. Hactenus illa.

Pythagoras *) disciplinam occultam docendo sic diuidebat, vt discipulos *acusmaticos* et *mathematicos* esse vellet, inuentores chemiae suam artem et *mythicam*, et *mysticam* esse profiteban-

ἔργα λεία λαξευτικά. Haec enim vel apta sunt amalgamationi communi, vt metalla vilia colorem argenti vel auri mentiantur, fugato per ignem mercurio, vel ad eam operam chemicam pertinent, quam nuper BORNIVS in metallis Hungaricis adhibuit nominavitque *das Anquicken der Erze*, de qua vid. I. G. HOFFINGERI, Sendschreib. über den Einfluss d. Anquickung der gold- u. silberhaltigen Erze auf die Gesundh. d. Arbeiter, Schemn. 1790.

*) PORPHYR. Vit. Pythag. p. 197 ed. Holst. cuius discipulis silentium quinque annorum erat impositum, (LVCIAN. Hermot. p. 243. T. II.) apud EVSEB. (Praep. Euang. X. 4. p. 470.) et IULIANVM (Orat. VII. p. 237. ed. Spanh.) de PYTHAGORA dicitur, εἰς Ἀιγυπτὸν ἐπορεύθη, καὶ Πέρσας εἶδε, καὶ πανταχοῦ πάντα ἐπειράθη τὰ μυσήρια τῶν θεῶν ἐποπτεῦσαι καὶ τελεσθῆναι παντοίας πανταχοῦ τελετὰς. Eadem habet de DEMOCRITO LAERTIVS, (De Vit. Philof. IX, p. 246.) et de PLATONE (ib. L. III, 71.)

fitebantur. Ita enim STEPHANVS *): "Ἄλλο ἐστὶν ἡ μυθικὴ χυμία, καὶ ἄλλο ἡ μυθικὴ καὶ κρυπτὴ. καὶ ἡ μὲν μυθικὴ πολὺπλευθεῖα λόγων συνέχεται, ἡ δὲ μυθικὴ λόγῳ δημιουργίας κόσμου μεθοδεύεται, ἵνα ὁ Θεόφρων καὶ ὁ Θεογενὴς ἄνθρωπος διὰ τῆς ἐυθείας ἐργασίας καὶ Θεολογιῶν καὶ μυθικῶν λόγων μάθῃ. Porro eadem illa scientia occulta **) dicitur *philosophia*, artifex
philo-

*) Περὶ χρυσοπ. Prax. II. et IV. et ad calc. Prax. IX.

Fuit etiam priscorum *theologia mythica*, quam poetae in describendis deorum historiis agitabant, *physica*, quam philosophi sequebantur, si quando naturam deorum explicarent, *politica*, quae in legibus ciuitatum constituendis versabatur, denique *theologi* dicti sunt mysteriorum, rituum sacrorum et oraculorum interpretes.

**) STEPHAN. l. cit. ἡ τέχνη τῆς φιλοσοφίας, in Glos.

Chem. p. 114. et apud OLYMPIODOR. leg. οἱ σοφοὶ καὶ φιλόσοφοι, ὁ Στέφανος φιλόσοφος, apud ZOSIMVM dicuntur *philosophi*, qui aeruginis condituram et auri tincturam curabant, sequuntur ex opprofito ἕτεροι τῶν ἱερογραμματέων, qui artem ipsam sua lingua describebant, et paullo post, φέρει ἐκ τῶν φιλοσόφων, τί ἐστὶν καῦσις σωμάτων. Quin HERMES et DEMOCRITVS prae aliis dicti sunt *philosophi*, (SYNES. l. cit. et BORRICH. De Ortu et Progress. Chem. p. 27.) apud OLYMPIODORVM l. c.
 op-

philosophus, iterumque chemici sic distinguuntur, ut alii sint *physici*, alii *theologi* *), ex his *philosophis* (*chemicis*) alii nominantur *oecumenici*, qui prima huius artis fundamenta iecisse ac conservasse perhibebantur, alii aetate posteriores *theoretici*, *interpretes*, *dialectici*, *commentatores*. Ita enim Anonymus **) : Πρῶτος Ἑρμῆς ὁ τρισμέγιστος προσαγορευόμενος — ὁὗτος πρῶτος γενόμενος συγγραφεὺς τοῦ μεγάλου τούτου μυσηρίου ἀκόλουθον ἔχεν Ἰωάννην ἀρχιερέα — μετὰ τούτου Δημόκριτος τρίτος ἀνεφάνη περιγόητος φιλόσοφος ἐξ Ἀβδύρων μὲν, τῶν δὲ ὑπ' αὐτοῦ προφήτων ἀγαθότατος, μετὰ τούτου Ζώσιμος τις πολυμαθῆστος ἐπιφημίζεται· οὗτοι οἰκουμενικοὶ

opponitur ieruus et σοφός, apud HELIODORUM (Aethiopic. L. II. p. 83. T. II. ed. Coray) sunt Ἀιγυπτίων σοφοί, et L. III. p. 123. est quidam *Memphitis Aegyptius, propheta ISIDIS*, p. 128. *Aegyptiorum sapientia*, p. 129. *vera sapientia, quam sacerdotes et propheticum genus exercent*, apud THEOPHRASTUM οἱ τῶν σοφιστῶν ἄνδρες, apud IOANN. DAMASCEN. σοφός τεχνουργός, et ars ipsa ἢ τεχνικὴ ἐνέργεια καὶ ἐπισήμη, apud LAERT. l. c. PLATO dicitur iter fecisse eis Ἀιγυπτον παρὰ τοὺς προφήτας.

*) Apud OLYMPIOD. dic. PARMENIDES et ARISTOTELES οἱ θεόλογοι τῶν φυσικῶν.

**) L. κατὰ ἀκολουθείαν χρήσεως ἐμφαίνον τὸ τῆς χρυσοπ. συνεπιγμένον.

κοὶ πανέμφημοι φιλόσοφοι, καὶ ἐξηγηταὶ τοῦ Πλάτωνος καὶ Ἀριστοτέλους, διαλεκτικῶν δὲ θεωρημάτων Ὀλυμπιόδωρος καὶ Στέφανος, οἵτινες ἔτι σκεψάμενοι καὶ τὰ περὶ τῆς χρυσοποιΐας μεγάλα ὑπομνήματα μετὰ μεγίστων ἐγκωμίων συνεγράψαντο πισυόμενοι τοῦ μυσηρίου τὴν ποιήσιν. Et paullo post οἱ οἰκουμενικοὶ διδάσκαλοι, καὶ νέοι ἐξηγηταὶ, καὶ φιλόσοφοι sibi opponuntur, DEMOCRITVS vero dicitur ὁ φιλόσοφος ὁ τῶν μυσηρίων ἀποκαλύπτῃς *). Paullo diuersus poetarum, id est, chemicorum recensensus, paullum mutatus ordo apud alium Anonymum **) est: Πλάτων, Ἀριστοτέλης, Ἑρμῆς, Ἰωάννης ἱερεὺς, Δημόκριτος, Ζώσιμος

*) Etiam dictus est *physicus philosophus*, teste EUSEBIO ap. BORRICH. l. cit. p. 67.

**) Ad calc. Fragm. Isid. at vero auctores artis h. l. fere sine ordine ac dilectu, et cum anachronismo positi sunt. Nam primi tantum chemici, i. e. inventores ac conseruatores chemiae, habentur *oecumenici*, PLATO et ARISTOTELES proprie non sunt in chemicorum numero ponendi. Nam ARISTOTELES ille, quem chemici posteriores iterum iterumque appellant, longe iunior aetate atque incertus est, libellus sine dubio spurius, intus est MORIENVS, serior chemicus, post Arabes demum clarus, de quo vid. GMELIN Geschichte d. Chem. B. I. S. 23. item AVICENNA et RHASES, et ipse ARISTOTELES in Aristotelico libro, hanc vero incuriam et fraudem vulgus philosophorum non curat.

σιμος ὁ μέγας, Ὀλυμπιόδωρος, Στέφανος ὁ φιλόσοφος, Σόφαρ ὁ ἐν Πέρσιδι, Συνεσιος, Διόσκορος ὁ ἱερεὺς τοῦ μεγάλου Σεράπιδος τοῦ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ, ὁ Οὐάγης ἀπ' Αἰγύπτου, ἡ Μαρία καὶ ἡ Κλεόπατρα ἡ γυνὴ Πτολεμαίου τοῦ βασιλέως, Πορφύριος καὶ Ἐπιβήχιος *), Πελάγιος, Ἀγαθοδαίμων, Ἡράκλειος ὁ βασιλεὺς, Θεόφραστος, Ἀρχέλαος, Κλαυδιανὸς, Σέργιος. οὗτοι εἰσὶν οἱ πανεύφημοι καὶ οἰκουμενικοὶ διδασκαλοὶ, καὶ νέοι ἐξηγηταὶ τοῦ Πλάτωνος καὶ Ἀριστοτέλους.

Restat alia chemicorum diuisio. Sunt enim alii *poetae* **) ab opere metallorum dicti, alii *prophetae* ***), ii que ἐν τῇ οἰκείᾳ χυμειτικῇ τάξει praecipui *), alii *magi* **) et *angeli* ***), cum eo
tamen

*) Rectius leg. Πιβήχιος.

**) Sic ipse Zosimus appellatur ποιητῆς τοῦ μυσηρίου.

***) Vid. Zosim. et Isid. Fragm. apud DEMOCRIT. expresse mem. *prophetae Persici*, apud AENEAM GAZEVUM sunt ὁ αἰγυπτίων προφῆται, apud CLEMENT. Protrept. p. 56. et TERTULLIAN. (Aduers. Marcion. l. 12. p. 371. ed. Paris.) item CLEMENT. Strom. I. 14 p. 352. et p. 359.

*) OLYMPIOD. l. cit. et in Fragm. Isid. item IAMBlich. De Myster. Sect. I. c. I. p. 2. Apud Zosim. expresse mem. οἱ προφῆται τῆς ἐπισήμης, ap. EVSEB. l. c. *Persarum magi et Aegyptiorum prophetae*, ap.

ramen, vt inter hos essent certi *scientiae et honoris gradus*: Nam apud APVLEIVM ****) ZACHLAS, *Aegyptius, propheta primarius*, apud CLEMENTEM Alexandrinum †) *archipropheta et magi Persarum primarii*, apud PORPHYRIUM ††) *archimagus*, apud VITRUVIVM †††) *magorum sacerdotes* sunt.

Erant etiam *hierogrammateis* *) , qui in sacros libros, quicquid ad subtiliorem scientiam pertinere

APVLEI. Apolog. p. 290. 291. 331. *magus est sacerdos*, in *Persarum magis* PYTHAGORAS et OSTANES sunt.

***) Sic dictus est OSTANES et DEMOCRITVS, apud CIC. De Divinat. I. 41. est *Magorum disciplina et scientia*. De varia significatione vòc. *magus* vid. DAN. VINCK. Amoenit. Philol. Med. c. 5. n. 2. p. 426. et, teste SVIDA, proprie *magi* sunt οί Φιλόσοφοι και Φιλόσοφοι.

****) Vid. Fragm. Isid.

****) Metam. II. p. 127.

†) Strom. I. 15. p. 356.

††) De Abstinent. IV. p. 165.

†††) De Architect. VIII. Praef. p. 129. b.

*) STRAB. Geogr. XVII. p. 1159. Hi erant sodalitati ab epistolis et libellis.

tinere videretur, quam diligentissime referrent, erant *sacerdotum principes*, qui in amplis splendidisque aedibus *) communiter viuerent, tamquam conseruatores artis et antistites, ceteri, vt discipuli et conuictores, minori scientiae gradu constituti, sub eorum auspiciis per spatia temporum instituti et ad interiora admissi, successione quadam ad summum honorum fastigium perueniebant.

Praeter haec in variis terris ac regionibus chemia clam exculta, per manus tradita et religiose conseruata est, ne vel apud vulgus vilesceret, vel rescriptis regum prohiberi posset, quin et *scholae chemicæ* hinc inde institutæ sunt, in quibus magistri periti eam vel instituto priscorum sancte conseruabant, vel initiatis ex pacto et fostro numerato per partes profitebantur. Nam idem ille anonymus **), finito inuentorum principum recensu,

*) STRAB. l. c. et in Fragm. Isidis haec leguntur verba, συνέβη τῶν ἐν τῷ πρώτῳ σεραείῳ διατριβόντων ἓνα τῶν ἐπτὰ ἀγγέλων ἄνωθεν ἐπιθεωρήσαντα μεβουληθῆναι τῆς πρὸς ἐμὲ μίξεως κοινωνίαν κ. τ. λ. His, ni fallor, respondent ἀνακτοτελέσαι i. e. reges sacrorum. (EUSEB. Praep. Euang. II, 3. p. 65.)

***) Ad calc. Fragm. Isid. quocum ista particula minus bene cohaeret. Propria chemiae arcanae vocabula, vt in ceteris mysteriis, sunt τελεῖν, τελειῶσαι, τελετή,

censu, hanc quidem obseruationem cumuli loco superaddidit, αἱ δὲ χώραι, ἐν αἷς τελεῖται τὸ θεῖον ἔργον τοῦτο, Ἄιγυπτος, Θράκη, Ἀλεξανδρὶς, Κύπρος καὶ εἰς τὸ ἱερὸν τῆς Μέμφεως. Has vero *scholas* siue dixeris proprie tales, siue *conuentus sodalium* *) habueris certo tempore indictos atque celebratos, haud male auguraberis. Hac enim via et institutio discipulorum, et rerum gestarum relatio potuit commode fieri, sic bene prouisum est, vt ars ipsa inter paucos perpetuaret. Neque tamen licuit arte peritis rem omnem ita tegere, vt apud profanos suspicionem criminis effugerent. Haec enim arcanae disciplinae ratio et conformatio sine dubio incitauit DIOCLETIANVM **) hominem prauum et suspiciosum, vt hos sapientum confessus atque conuenticula prohiberet, et annales artis igne consumendos curaret.

Sic vero consecuti sunt antistites venerabiles, vt artis diuinae memoria intemerata superesset apud
poste-

λετῇ, τέλειοι ἄνδρες, hinc apud STEPHANVM (Prax. VII.) leg. ἴδια σοφίας ἐν τελέσειν εἶδεσι, et apud ARISTOPHANIS Scholiast. οἱ τὰ μυθήρια παραλαμβάνοντες μύσαι καλοῦνται.

*) Hodie dic. *constituirte Logen*.

**) Vid. SVID. voc. χημέια.

posteris, sic societatis arcanæ notio et forma probabiliter constituta est. Nam si sacerdotes religiosis deuotionibus, legibus ac rescriptis regum tenebantur, ne cui profano sacra vulgarent, vel arcanam metallorum doctrinam temere proderent, eam profecto nec barbaris *), nec Graecis, nec DEMOCRITO **), nec ceteris philosophis peregrinis impertire poterant, nisi ritibus sacris rite initiati, et in collegium cooptati fuerint: Id quod in honorem instituti et in fraudem legis factum esse censeo. Nihil enim apud chemicos ***)
fre-

*) LUCIAN. Scytha p. 253. T. II.

***) SYNES. ad Dioscur. l. cit. et Chronic. Syncell. p. 248. Hanc ob causam Aegypti sacerdotes (STRAB. l. c.) dicuntur *myfici et incommunicabiles*.

*) Praeter ZOSIMVM etiam OLYMPIODOR, l. cit. et in FABRIC. Bibl. Graec. T. XII. p. 764. haec passim literis consignauit. "Εθος ἦν ἀρχαίοις συγκαλύπτειν τὴν ἀλήθειαν καὶ τὰ πάντα τοῖς ἀνθρώποις ἔκρυπτεν — οὐδεὶς τῶν ἀρχαίων τὸ πρᾶγμα ἐφώτισεν — οἱ ἀρχαῖοι τὴν τεχνὴν ἐκάλυψαν τῇ πολυπλειθείᾳ τῶν λόγων, idem ille habet τὴν κεκρυμμένην τεχνὴν τῆς χημείας, et alio loco, διὰ τῶν τεσσάρων τούτων πᾶσαν συνεσήσαντο τὴν γραφὴν τῆς τέχνης, καὶ συνέκλεισαν μετὰ ἐυόρκων θεσμοφοριῶν. Simi-
liter

frequentius est, quam praeceptum illud de arte diuina occultanda. Audiamus SYNESIVM *): *Quomodo*, inquit DIOSCORVS, *nos iureiurando deuinxit, ne alicui rem tantam liquido declaremus?* Respondet philosophus, *recte ait, nemini, hoc est, nulli imperito. Illud enim verbum, nemini, non de omnibus praedicatur; Ipse enim hoc de initiatis et mentem exercitatum habentibus dixit.*

Ex his, ni omnis fallor, probabiliter conficitur priscis adhinc seculis in *Aegypto* proximisque terris fuisse quandam *sodalitatem chemicam*, arcanae disciplinae altricem, adiutricem,

con-

liter STEPHANVS (Prax. IX.) rem ipsam confirmat, ἰδοὺ τὸ μυσήριον τῶν Φιλοσόφων, καὶ περὶ αὐτοῦ ἐξώρκισαν ἡμῖν οἱ πατέρες ἡμῶν τοῦ μὴ ἀποκαλύψαι αὐτὸ καὶ δημοσιεῦσαι θεῖον ἔχον τὸ εἶδος, θεῖαν καὶ τὴν ἐνέργειαν. Et iterum Prax. VII. οἱ ἀρχαῖοι βουλόμενοι κρύψαι τὴν τέχνην πᾶσαν κατὰ μέρος ἐτίμησαν, καὶ πολυωνυμίαν ἐνέθηκαν.

*) Apud FABRIC. l. cit. Versio latina male habet *impero* pro *profano*. Nam in textu graeco est ἀμυήτω, sequitur ex opposito περὶ τῶν μεμνημένων καὶ γυμνασμένον τὸν νοῦν ἐχόντων. Eodem sensu HELIODORVS (Aethiop. L. II. p. 93. Vol. I.) dic. βίβλοις ἱεροῖς ἀναγεγραμμένα μόνοις τοῖς προφητικοῖς (leg. προφήταις) καὶ γινώσκειν, καὶ ἀναγινώσκειν ἔξεσι.

conseruatricem, etiam extitisse in *Persia* *) aliam
societatem, quae in metallis tractandis clam ver-
 faretur,

*) Sic ORIGENES contra Celf. VI. p. 290. ed. Cantabr.
 mem. *Persica mysteria*, quorum ratio non satis
 constat. Dicuntur enim h. l. *mysteria Persica*
 ἡ τοῦ Μιθροῦ τελεστῆ et Περσῶν τοῦ Μιθροῦ μυσή-
 ρια, *Persarum theologia* vnice explicanda, memo-
 rantur *symbola nominum* et *arcana significatio*, his
 apponuntur *mysteria Eleusinia* et *Hecataea*, item
barbarica varia, *Aegyptia*, ἐν οἷς πολλοὶ σεμνύνον-
 ται, *Cappadocica* Dianae sacra, *Thracica* et
Romana, quibus senatores nobilissimi initiantur,
 denique est *Mithriaca secta obscurissima* i. e., *so-*
dalitas Persica. Hinc enim certum est *mysteria*
Persica non religione sola, sed doctrina variaque
 scientia constituisse. Praeter haec agitur de duplici
 caeli conuersione, appellantur portae variae, eae-
 que metallicae, v. c. plumbea, stannea, ahenea,
 ferrea, mixta s. compolita, argentea, aurea, super-
 addita occultae rei explicatione, ergo nec abest
 suspicio, quin etiam chemiam excoluerint, vt ta-
 ceam numerum sociorum senarium. Eodem modo
 apud IUL. FIRMICVM (De Error. Profan. Relig. p.
 10. et II. ad calc. MINVC. FEL. ed. Lugd.) distin-
 guuntur *Persae et Magi*, qui *Persiae regionis in-*
colunt fines, et ignem praeferunt, sacra vero Mi-
thrae (solis) in speluncis abditis tradunt, semper
obsuro tenebrarum squalore demersi — magorum
ritu Persico, et p. 40. eiusdem sacramenti signum
 dicitur

faretur, ea tamen differentia, vt Aegyptii metalla iniiciendo et affando subigerent, Persae tingendo conficerent, variisque opificiis aptarent, vtramque *societatem*, quam recte dixeris *Aegyptiam* et *Persicam*, dignitatem arcanae disciplinae per secula sic conseruasse, vt illa nemini concederetur, nisi initiato et rite instituto sodali, vltimo eam in vnum confluisse quasique coaluisse collegium, auctore OSTANE. Haec enim coniectura probabilis verbis EVSEBII et SYNESII *)

fatis

dicitur *deus ex petra*. (cf. IVSTIN. Mart. Dial. c. Tryphon. p. 296. et p. 304. ed. Col.) Plura *signa* sunt p. 45. 52. Consentit TERTULLIANVS (De Corona, c. 15. p. III.) et in Mithrae initiatione scribit datam „*coronam, quasi minimum martyrii.*“ Quid? si Persae habuerint *mysteria minora et maiora, vel gradus cooptationis* certos, vt arcanae disciplinae conseruatoribus potestas esset et recipiendi probatos, et excludendi a societate dubios?

*) L. cit. quem repetiit MICH. PSELLVS. (v. BORRICH. l. c.) Pro magno OSTANE vel OSTANE *Medo* malim legere *magos OSTANE*, παρὰ τοῦ μάγου Ὀσάνου. Sic enim PLIN. H. N. XXV. 5. expresse nominat *Aegypti magos*, et XXIV. 99. dic. PYTHAGORAS atque DEMOCRITVS *consecrati magos*, c. 102 DEMOCRITVS *post PYTHAGORAM magorum studiosissimus*, sic TACITVS (Annal. II. 27.) habet *magorum*

C

sacra.

fatis superque confirmatur. „DEMOCRITVS cum in Aegyptum venisset, sacris initiatus est a magno OSTANE in templo Memphis simul cum omnibus Aegypti sacerdotibus.“ Haec vero ita explicanda cenſeo,

sacra. Sunt etiam apud VITRUV. l. c. *magorum sacerdotes*, apud CLEM. (Peritrept. p. 360.) *Persarum magi*, apud Anonymum Chemicum est DEMOCRITVS περιγόητος φιλόσοφος, apud TATIANVM (Orat. contra Graec. p. 155. ad calc. Iustin.) Ὀζάνης μάγος, apud MINVC. FEL. l. cit. p. 246. *magorum eloquio et negotio primus* HOSTANES, apud EVSEB. l. cit. c. 14. p. 202. *magorum maximus* OSTANES, apud STEPHANVM (Prax. IX.) Ὀζάνης καὶ οἱ σὺν αὐτῷ ὄντες i. e. OSTANES eiusque sectatores, vel *societatis Persicae Sodales*. Cf. E. T. NEUBAVERI Defens. Lect. vulg. in DIOG. LAERT. et SVIDA de Chaldaeis in Persia a DEMOCRITO auditis, Giefs. 1745. sed apud TACIT. Ann. II. 27. Chaldaeorum promissa, *Magorum sacra*, c. 32. *mathematici* (i. e. Chaldaei) et *Magi*, et XII. 22. Chaldaei et *Magi* distinguuntur. Haec vero ad diuersam disciplinam faciunt plurimum. Iam vero est apud veteres OSTANES *primus*, XERXEM, *regem Persarum*, bello, quod *Graeciae intulit*, *comitatus*, et *de magice commentatus*, *obiter infecto*, *quacunq̄ue commeauerat*, *mundo* i. e. *communicatis mysteriis Persicis*, (PLIN. H. N. XXX. 2.) est etiam OSTANES *secundus*, (ib.) *comitatu ALEXANDRI magni exornatus*, et omnem terrarum

censeo, OSTANES Aegyptum ingressus initia Persarum secum attulit, et sacerdotibus Aegyptiis impertiit, eaque ratione factum est, vt *societas Aegyptia et Persica*, quae per secula clam mysteria habuerat, in posterum esset coniuncta, atque sociis superesset vna eademque operis forma *), vt initiati hinc inde per varias terras dispersi ac occulti inter se communia facerent

che-

rarum orbem peruagatus, vterque mysteriis Persarum clarus, at ille sine dubio verus ac princeps confociationis auctor fuisse videtur. Nam, auctore PLINIO l. c. *hic maxime ad rabiem, non auiditatem modo scientiae eius Graecorum populos egit, quanquam (pergit ille) animaduerto summam literarum claritatem gloriamque ex ea scientia antiquitus et paene semper petitam, i. e. OSTANES primus Graecis summo studio initia Persarum impertiit, et philosophi Graeci haec mysteria cupide quaesierunt. De magis Persarum etiam haec habet APOLLONIUS. (Epist. Apoll. TYANEI, Anacharf. ed. Lubin. 1601. p. 8.) „Magos dicendos esse censet Pythagoreos philosophos vel Orphicos, ego vero etiam a Ioue magos dicendos existimo, si diuini et iusti perhiberi volent. Persae magos nominant deos, magus ergo deorum minister aut natura diuinus, tu vero (Euphrates) non magus, sed atheus.“ Sic TATIANVS Persis τὸ μαγείειν, vt inuentum, attribuit, τὸ μυσῆσαι ORPHEO.*

*) Res omnis hisce verbis fere potest comprehendi

chemiae *) decreta et praecepta, seclusis profanis, vt haberent varios *sodalium gradus* **), quibus mysterii partes prudenter diuiderent, et cum iis probe cognitis ac exploratis per certa spatia temporis communicarent, vt principes sodalitatis, ad quos summa rerum pertinebat, variis nominibus, honoribus atque insignibus ceteros socios antecellerent, et disciplinae sacrae essent conseruatores.

Sunt

ac exprimi „*die beyden Systeme vereinigten sich in Memphis zur gemeinschaftlichen Bearbeitung der heiligen Kunst, hier wurde die Mutterloge constituirt, und von da aus das Interesse des Ordens im Orient und Occident, im Süden und Westen, durch die constituirten Obern dirigirt.*“

*) CLEM. ALEX. (Strom. V. 7. p. 670.) Aegyptios scripsit non promiscue commisisse mysteria omnibus, sed sacerdotibus praecipuis educatione, doctrina, genere, probitate, subscripsit IUSTIN. Mart. Quaest. et Resp. ad Orthodox. p. 406. „*in honore et pretio fuere literae, quae vocantur hieroglyphicae, atque in adytis non cuiuis ex vulgo, sed eximiiis et delectis tantum tradebantur.*“ Etiam magi (LUCIAN. Pseudomant. p. 530. T. I.) profanos per contemptum appellabant *pingues*.

**) Apud EVSEB. l. c. rectius leg. *σύν ἄλλοις ἱεροῦσι καὶ φιλοσόφοις* initiatus est DEMOCRITVS Hoc certum fit varia artis diuisione ac variis sodalium nominibus

Sunt ergo historice certi *sodalium gradus*, sunt singulis sua data *nomina, munera et insignia*, quibus se inuicem agnoscerent, atque a profanis dignoscerent, sed quae fuerit in *classes* distributio atque distinctio, non satis liquet. Historici Aegyptiis sacerdotibus *) haec mysteria promiscue attribuunt, sed sine auctoribus: Poterant enim illi doctrina varia imbuti atque instructi sacris patriis pro more fungi, et in ordine chemico suas habere partes, suos honores, sua privilegia. Si quid de arcanis priscorum hariolari licet, rem omnem paucis sic expediemus. Prima et inuiolabilis lex erat, ut nemo, nisi collegio sacerdotum esset adscriptus, ad occultam
disci-

nibus, quae distinctionem quandam doctrinae atque honoris constituunt, ut mysterii partitio per gradus superesset, neque homini loquaci et male prodendi arcani daretur occasio.

*) Verius distinxit EVSEB. contra HIEROCL. p. 540. *Aegyptiorum sacerdotes et prophetas*, deinde partes mysterii communicandi dixit *sacerdotium*. Sic PLATO philosophus (IVSTIN. Mart. ad Graec. Cohort. p. 26.) in Aegypto incidisse *in prophetarum testimonia*, et DEMOCRITVS etiam (LAERT. in Ei. Vita, III. 71.) *in Aegyptum ad prophetas profectus magicen illustrasse* (PLIN. l. c.) dicitur.

disciplinam admitteretur, haec vero id prae ceteris requirebat, ut nouitii lente atque per interual-
la progressi demum sacra chemiae initia petere ac
adipisci possent. Sic sacerdotium fuit via ad
gradum consequendum, non vero ipsa initiatio,
sic aditus ad adyta sensim sensimque curiosis ac
probatis viris patefactus est. Iam sequuntur ipsi
gradus sodalitatis, iique *nominibus* honorificis in-
terstincti, ac numero ternario comprehensi. Pri-
mum locum habebant *poetae*, qui artem ipsam
experimentis agitarent, alterum *physici et philo-*
sophi, qui rationem rerum physicam atque dog-
maticam redderent, vnaque tingendi metalli sci-
entiam cupidis aperirent, tertium *theologi*, qui
sensum disciplinae verborumque mysticum expli-
carent, et mysteria ipsa, ut praesides, dirigerent,
(hi vero *gradus minores* sunt) quartum occupa-
bant *prophetae*, quintum *magi*, sextum *angeli*:
His forte continentur *superiores gradus*, sed quae
fuerint singulorum partes, quibus a se inuicem offi-
ciis discesserint, equidem definire non aulam.
Id vnum ratum et certum esse censeo hos summos
viros, quos vltimo nominaui, fuisse societatis
antistites, arcani conseruatores, partium mune-
rumque diribitores. Praeter haec inter socios
erant aliqui, qui ritus initiationis sacros ex prae-
scripto peragerent, (hi fere dicuntur *philosophi*)
erant

erant alii primi *) loco et ordine, qui conuentibus moderandis praecessent, atque nomine perhonorifico *prophetae primarii vel archiprophetae*, item *magi primarii vel archimagi* **) a ceteris

*) De *origine nominum* ita sentio. Prisca et nobilissima sunt *propheta, magus, theologus, antiqua physicus et philosophus, noua poeta et angelus*, cum eo tamen, vt illud commune omnium sociorum, hoc vero honoris praecipui proprium esset, et vtrumque a christianis demum Alexandrinis introductum. Sic etiam controuersia *de scriptorum chemicorum antiquitate vel nouitate* bene componenda est. Posita sodalitate, sequitur, vt res et personae sine dubio perantiquae essent, et opera metallica sermonibus sodalium mutuis per secula clam conseruata, libri vero chemici, ex traditionibus maiorum et formulis operarum residuis Alexandriae demum compositi, ac nominibus priscorum auctorum exornati in communem sociorum vsum ederentur. En reconciliatio concordiae inter BORRICHIVM et CONRINGIVM facienda!

**) Huic fere consonum nomen nouum est, *Meister vom Stuhl*, de reliqua similitudine vel dissimilitudine rei, nominum et graduum vid. *Ueber die alten und neuen Mysterien, Berl. 1782. FR. NIGOLAI Versuch über die Beschuldigung, welche dem Tempelherren-Orden gemacht worden eb. 1782. inprimis vero Einige Original-Schriften des Illuminaten-Ordens, Münch. 1787. Nachtrag von weitem Original-Schriften, wel-*

ceteris distinguerentur, munera vero ipsa τὰ πρωτεῖα ἐν προφητικῇ dicebantur.

Hoc est mysterii chemici principium ab Aegyptiorum sacerdotibus coeptum et excultum, ab Persarum magis reformatum atque rite constitutum, Memphitico Vulcani templo sancte conclusum, Alexandriae variisque locis ac terris clam ab peritis continuatum, a sapientibus omnium seculorum ad posteros propagatum, ultimo in monasteriis quam diligentissime celatum. Sic arcanae disciplinae memoria apud omnes constitit, sic mysterii integritas vel communiter, vel singulatim apud paucos perpetuauit, sic opinio metalli transformandi in hominum animis paullo tenacius ad nostra usque tempora resedit.

Vt

welche den Illumin. Orden betreffen ob, Die neuesten Arbeiten des Spartacus u. Philo in d. Illum. Orden 1794. Illuminatus dirigens eb. vt taceam litem de clericatu inter STARRIVM et BIESTERVM acerrime gestam. Etiam huc plurimum faciunt Pokeach Iwrim, Beleuchtung ciniger myst. Allegorien u. Hieroglyphen, in nächster Beziehung auf den — Orden d. Asiatischen Brüder von I. C. VELTHUSEN, Stade 1804. inprimis Brief 3. S. 240. seq. item Ei. Hist. crit. Nachforschung über Schottische Maurerey, Leipz. 1805. et Befestigung meiner Brüder im Glauben an Gott, Unsterbl. u. ächt-bibl. Christenthum, ib. 1805. Vorrede.

Vt in quavis *arcana sodalitate* *), ita et in hac *chemica* locum habuit *initiatio*, caerimoniis et religionibus occultis insignita, ne rei agenda initium sine deorum immortalium ope, consilio et honore fieret. In his mysteriis chemicorum impertiendis erat decretum, ratum, fixum ac immutabile, vt profani verbis diris **) ac execratio-

*) Cf. de Pythagorica societate MEINERS *Geschichte d. Wissenschaft. B. I. S. 391.* et TENNEMANN'S *Geschichte d. Philosophie B. I. Hauptst. I. Abschn. 3. c. I. p. 94.* GE. MATTHIAE Tract. de philosophia medici, Gott. 1740. Proleg. p. 30. Hinc APOLLONIVS TYANEVS (PHOTII Bibl. n. 44. p. 30.) τελεσις dicitur i. e. initiator, hinc clara sunt OSIRIDIS initia. (THEOPHIL. ad Autol. II. p. 75. ed. IUSTIN.)

**) Vid. de diris priuatis VALER. CATO (Catalect. Virg. p. 56.) et OVID. (Ibis v. 65.) de diris fatalibus SENECA Tragicus, (Hippol. Act. 3. 945. et Med. Act. I. 8.) inprimis FABRICIVS (Bibl. Graec. T. V. p. 75.) Notum est illud praeconis, *procul hinc, procul este profani*, (SVETON. Vit. Neron. c. 34. et JULIAN. Orat. VII. p. 239.) nota (LVCIAN. Pseudomant. p. 561. T. I. EVSEB. Praep. Euang. III. 7. et TATIAN. Orat. contra Graec. p. 148.) sollemnis acclamatio, *fores claudite, profani*, notissima capitalis poena, (LIV. Hist. XXXI. 14.) quam Acarnanes iuuenes templum CERERIS temere ingressi et religionis imprudentes subierunt.

erationibus ab aditu arcerentur, vt candidati supplices cooptationem in sodales *) rogarent, vt rationem vitae morumque philosopho mystagogo redderent, vt nocte media, purificati et admoniti de officiis, ad sacra occulta accederent, sed gradatim **) , vt initiandi ritibus sacris et terribulis ***) perculsi visa, audita, accepta, iussa, per omnem vitam in mente *) recondita haberent, atque

*) STEPHAN. PRAX. IV.

**) Sic vniuerse SENEC. Quaest. Nat. VIII. 31.

***) Sic CIC. Tusc. Quaest. I. 13. de Eleusiniis, eadem in chemicis initiis facta esse ex fragm. Iliaco haud male colligitur, hinc ab HERODOTO dic. (ATHENAGOR. Legat. pro Christ. p. 32.) *noctis mysteria*.

****) Ita praecepit Christianus, cum iusiurandum chemicum verbis conceptis traderet, ita apud veteres chemicos iterum iterumque legitur ἡ τοῦ μυστηρίου οἰκονομημένη τελετή, apud ZOSIMVM (περὶ ἀρετῆς) est, μηδενὶ σαφῶς καταλέγων τὴν τοιαύτην ἀρετὴν — ἡ γὰρ σιωπὴ διδάσκει τὴν ἀρετὴν. De visis sacris haec habet APVLEIVS. (Metam. XI. p. 268.) „*Accessi confinium mortis, et, calcato Proserpinae limine, per omnia vectus elementa remeavi, nocte media vidi solem candido coruscantem lumine, deos inferos et deos superos accessi coram, et adoravi de proximo,* haec vero ad ISIDIS formulam explicandam faciunt plurimum.

atque iurisiurandi religione adstricti nec traduce-
rent secreta, nec nocturna sacra, quae solis my-
stis *) nota erant, temere profanarent, vt
ipso *sacramento* **) horribili ad fidem arcanorum
et silentium perpetuum se obligarent, forte etiam
spon-

*) OLYMPIODOR. sub inscript. *πίνος τρίτος*, idque pro-
prisca institutione. „*Ex forma*, inquit TER-
TVLLIANVS, (Apologet. c. 7. p. 8.) *omnibus myste-
riis silentii fides debetur, Samothracia et Eleusinia
reticentur.*“

**) Vid. de his praeter OLYMPIODOR. et STEPHAN. I.
cit. APVLEIVS (Florid. I. p. 352.) et POTTERVS,
(Griech. Archaeol. Th. I. B. 2. c. 6. S. 565. seq.)
item HIPPOCRATES Iusiur. Etiam de Eleusiniis mysteriis
dicitur (SENECA Herc. Fur. Act. 2. 301.) *muta fides,
tacita fides*, et in Troad. *sacra tacita*, item *sacratii*
(AVGVSTIN. De Ciuit. Dei II. 26.) dicti sunt, *qui
in abditis secretisque penetralibus bona praecepta
de moribus acceperant*. Eodem modo est apud
ORPHEVM (Argonaut. v. 11.) *μετὰ δ' ὄρκια μύσαις*,
et v. 464. *ὄρκια φρικτὰ θεῶν ἄρρήτα βροτοῖσιν*.
Ad hunc initiationis ritum respicit STEPHANVS,
(Prax. VI.) *καὶ εἰσελθεῖν δυνήσονται εἰς τὰ (τῶν)
προπύλαια (καὶ) τῶν ἀδύτων, προανακύψαντες τὰ
μυσήρια ἰδεῖν δυνήθῳσι τὰ μεγαλεῖα τοῦ παντοκρά-
τορος κ. τ. λ.* et IVLIANVS (Orat. V. p. 17.) nomi-
nat *τὰ σεμνὰ καὶ ἀπόρρητα μυσήρια*. Hinc apud
TER-

sponsionem *) propositam subscriberent, Sic sacra chemicorum rite confecta sunt.

De modo iuramenti praestandi et *formulis sacris* non satis constat. Nam quae adhuc supersunt, vel initiandis uniuerse, vel profitentibus artem chemicam sunt aptissimae, id unum certum et omni exceptione superius est mysterii totius vel partis participem factum esse neminem, nisi qui receptus ad sodales **) silentium et fidem
arcani

TERTULLIAN. est, *linguam consignare et silentii officium*, hinc accommodate praeceptis sodalitatis arcanae APVLEIVS, (Metam. XI. p. 268) *dicerem, si liceret, cognosceres, si liceret audire*, hinc, HERACLITO auctore, (Epist. HIPPOCR. ed. Lubin. 1601. p. 65.) *Athenienses docuerunt arcanorum custodiam per mysteria, ut quasi metu taceant, non vero iudicio, neque difficile sit amplius animae tacere.*

*) HIPPOCR. Iusiur. c. 12. p. 100. ed. Meibom. Ibi enim expresse leg. *μαθηται συγγεγραμμένοι και ωρκισμένοι νόμω ιητρικῶ*, idem de chemicis affirmant ZOSIMVS ac STEPHANVS l. c. Is vero dicitur *voti reus*, (MACROB. Saturn. III. 2.) *qui, suscepto voto, numinibus se obligat, contra voti damnatus, qui promissa vota non soluit.*

**) Sic etiam PLATO philosophus (PLIN. H. N. XXX. 2. et QVINCTIL. Instit. Orat. I. 11.) *Aegypti sacerdotes adiit, atque eorum arcana perdidicit* sic PYTHAGORAS et DEMOCRITVS (PLIN. H. N. XXV. 5.) laudan-

arcani prius religiosissimis verbis iurauerat. Etenim iurabant chemici veteres, praeunte verbis conceptis

dantur“ *peragratis Persidis, Arabiae, Aethiopiae Aegyptique magis*, atque dicuntur simul (PHOTII Bibl. No. 241. p. 1057.) ὁμιλήσαντες μάγοις. Quo loco rite aestimato, sequitur, vt hoc ipso tempore pluribus in terris magi dispersi et mysteriorum fama clari essent, ad quos, tanquam scientiae arcae conditores ac possessores, vndique concurrerent et sciendi cupidi, et minorum graduum sodales. Addit et illud PLINIVS l. c. *hanc (magicen) reversi (PYTHAGORAS, EMPEDOCLES, DEMOCRITVS, PLATO) praedicauere, hanc in arcanis habuere, DEMOCRITVS sua ex eorum disciplina edidit i. e. instituta et praecepta sodalitatis Persicae in Graecia philosophi propagarunt. Hac ratione perspicua et liquida fiunt alia inuenta, quae SENECA (Epist. 90.) literis scripta reliquit. „DEMOCRITVS, inquit, inuenisse dicitur fornacem, vt lapidum curuatura paulatim inclinatorum medio saxo alligaretur i. e. extruxit fornacem chemicum, qualem etiam ZOSIMO debemus, item DEMOCRITVM inuenisse, quemadmodum ebur emolliretur, quemadmodum decoctus calculus in smaragdum conuerteretur, qua hodieque coctura inuenti lapides coctiles colorantur i. e. inuenta et experimenta chemica, ab magis Persis recepta, et ad tincturas lapidum relata, clam in Graecia continuauit. Consentit etiam P. TRONIVS ARBITER (Satyric. p. 22. ed. Lotich.) his vsus verbis,*

omnium

ceptis mystagogo, per deos communes *) et patrios, vel per artis auctores **), vt fidem apud expertos et gnaros inuenirent, iurabant aetate posteriores per deum vnum et trinum verbis disciplinae christianae sacris et a plebe submotis, praeiuit ad pietatem et reuerentiam erga deos ***) vel deum
 sum-

omnium herbarum succos DEMOCRITVS expressit, et ne lapidum virgultorumque vis lateret, aetatem inter experimenta consumpsit. „Haec enim decent chemicum expertum, et in Gloss. Chem. p. 136. explicatio leg. ὁπὸς πάντων δένδρων καὶ βοτάνων ἐστὶν ὕδωρ θεῖον καὶ ὑδράργυρος. De ceteris disciplinae arcanis, quae posteriori aetate vel superstitione substituit, vel opinio et calumnia profanorum OSTANI primo (PLIN. H. N. XXX. 5. et 6.) et magis omnibus (TACIT. Annal. II. 27. 28. 32.) vindicauit, iam non opus est multis differere: Haec enim vel ad auctum mysterii vniuersi, vel ad varias magorum classes et vanitates vulgi pertinent.

*) ORPHEI Praef. ad Mus. p. 95. PETRON. Satyr. p. 30. PLAVT. Bacch. Act. 4. Sc. 8. 51. 54. et Cistell. Act. 2. Sc. 1. 35. 40. SENECA. Hippol. Act. 2. 604. et Act. 3. 888.

**) HIPPOCRATES et ISIDORUS. Iusiur.

***) Vid. infra ISIDIS et Christiani Fragm. et ipsum HIPPOCRATES. Iusiur. Eundem morem mysticum secutus est ALEXANDER TRALL. (Therap. X. I. p. 593. ed. Guinth.)

summum antifitis caerimoniarum admonitio, vt indelebilis esset in animo iurisiurandi vis atque religio, deinde praelecta est ipsa *formula* *), qua initiandi se ad sacramentum et obsequium adstringerent, tandem ipse magister, si quis olim rite initiatus et vinculo scientiae diuinae obligatus vel artem omnem, vel eius partem peteret, ei, sponcione **) iurato facta, et statuto sostro, impertire studuit. Hi vero sunt οἱ μύσαι, quos ZOSIMVS ceterique chemici honoris causa hoc in actu iterum iterumque memorant.

Isihaec

Guinth.) in remedio quodam celando vsus voc. παρακαλεῖν καὶ μὴ ἐμφαιεῖν.

*) Vid. Christ. Fragm. Sine dubio fori formula, *recita*, ad arcanam chemicorum sodalitatem est tracta.

**) Vid. Christiani et PAPPI Iusiur. quod ad magistros sponsores pertineat, at vero ISIDIS Iusiur. etiam si multis propter additam monitionem priuatum esse videatur, formam initiationis solemnis habet. Decent enim ista verba horribilia magis initiandos, quam magistros, apud quos mysterii erat regimen. Quae sequuntur ad finem, faciunt actus clausulam, et mystagogo propria sunt, formula vero iurisiurandi ad alterum tertiumve gradum pertinuisse videtur. (Vid. infra ISID. Fragm.) Signum enim arcanum datur nemini, nisi initiato, iuratur aliud iusiurandum, si candidatus ad altiore disciplinam progreditur, et nouum succedit signum.

Isthaec *iurisiurandi formula* fuit tempore vario varia. Erat enim illud *), vt in ceteris mysteriis, *magnum et paruum, perfectum et imperfectum, horribile, publicum vel priuatum*, et illud quidem sub initiatione sollemni praestitum, hoc vero, cum ex pacto vel sponsione singulis initiatis fieret scientiae chemicae literarumque sacrarum communicatio. Hoc sensu apud OLYMPIODORVM passim opponuntur *οι μύσαι **)* et *ἀμύητοι*, subiectis verbis, *μεγάλα μυσήρια εἰσί.*

Qui fuerint *initiationis chemicae ritus*, quae religiones, *caerimoniae et sollemnitates* vsu sacro receptae, non satis constat, neque vero improbabilis coniectura est eas ad exemplum Eleusiniorum

*) Sic apud HOMER. II. α. 233. est, *ἐπὶ μέγαν ὄρκον ὀμνοῦμαι*, et v. 239. *οἱ δέτοι μέγας ἔσσειται ὄρκος*, apud PETRON. ARBIT. Satyr. p. 9. *horribile secretum*, apud PLVTARCH. Placit. Philos. I. p. 877. T. II. OPP. *μέγιστος ὄρκος τῆς τετραδος*. Idem faciebant aetatis mediae chemici. (MÖHSEN *Beiträge zur Gesch. der Wissensch. in der Mark Brandenb.* S. 23.)

***) Sic etiam apud HIMERIVM leg. *ἄλλος μύσαις ὁσίους ἀνοιγόμενον*. (POLEMON. HIMERII et alior. quorund. Declamat, Excud, H. STEPH. 1567. p. 71.)

rum *) fuisse scriptas atque compositas, varia-
que ratione hinc inde transformatas. Hoc enim
prae aliis confirmant ISIDIS, OSIRIDIS et SERAPIS
facra, in quibus vsu erat *iterata traditio*, *tertia*
*teleta **)*, *teletae legitima consummatio*, fidem
maiores faciunt, quae in ceteris initiis fieri
solebant, maximeque varia *sodalium nomina*
et *munera*. Haec enim non, nisi per successio-
nem quandam viris probatis atque doctrina exi-
miis concessa et communicata esse videntur. Res
ipsa et graduum distinctio illustratur ea descri-
ptione, quam THEON ***) Smyrnaeus literis tra-
didit.

*) Neque enim desunt auctores idonei, (DIODOR. SI-
CVL. Hist. V. 2. et 10. p. 135.) qui CEREREM ac
ISIDEM eandem fuisse opinentur, de sacris ISIDIS et
OSIRIDIS vid. IUL. FIRMIC. De Errorib. Profan.
Relig. p. 4. ad calc. MINVC. ex rec. OVZELII.
Hic enim narratur *Isiaci sacri summa*. Etiam
THESSALVS, filius HIPPOCRATIS, (Epist. Hipp. p.
947. T. II. Opp. ed. Lind.) se CERERIS et PRO-
SERPINAE *mysteriis ac sacris initiatum* professus est.

***) APVLEI, Metam. XI. p. 269. 270.

***) Mathemat. c. 1. p. 18. et 19. ed. Paris. et Not.
BULLIALDI p. 215. Mira est h. l. *verae et fictae ini-*
tiationis distributio, (*μύησις ἀληθοῦς τελετῆς καὶ*
τῶν ὄντων ἀληθοῦς μυσηρίων παράδοσις) item my-
D sterio-

didit. „Initiationis (Eleusinae) quinque sunt partes. Prima est purgatio *) praeuia: Neque enim omnibus, etiam optantibus, mysteria imperitari fas est, sed sunt, qui praeconis voce submouentur, quales illi, qui manus impuras **) vocemque inarticulatam habent, illos vero, qui mysteriis non arcentur, necesse est purificationibus qui-

steriorum verorum traditio. Hinc enim in opinionem verae et falsae sodalitatis Eleusinae peruenimus, quae seriori aetate fuerit ad fallendos cupidos introducta. Etiam *ἱερὰ τέλεια* LUCIANVS (Timon. p. 35. T. I.) habet.

*) Scripsit HIMERIVS sophista varias declamationes, (PHOTII Bibl. n. 65. p. 353.) et inter alias vnam *ἕως τὴν Μήθρου τελετὴν*, vt placeret IULIANO imp. sed qualis ea fuerit, pertinueritne ad solam purificationem commendandam, (ita REINES. Epist. ad C. HOFMANN. et RUPERT. Ep. 69. p. 621.) an ad omnem initiationem, non satis liquet. Certe, si TERTULLIANO (De Praescript. aduers. Haeret. c. 5. p. 226. ed. Paris.) credimus, *expiatio delictorum de lauacro in initiatione ISIDIS et MITHRAE* fuit sollemnis.

**) Sic in Vit. SEVERI (Hist. Aug. Script. p. 180. ed. Paris.) iubetur, *vt nemo ingrediatur, nisi qui se innocentem nouit*, ideoque h. l. *manus impurae* significant *homines facinorosos*, qui scelere ac caede se polluerant, contra ii, *qui vocem inarticulatam* (*φωνὴν ἀξύ-*

quibusdam ablui. Purgationem sequitur sacrorum traditio, tertia est sic dicta inspectio, quarta vero, quae scopus inspectionis est, capitis religatio et coronarum impositio, ita, ut, quae quis sacra acceperit, ea aliis tradere possit, siue facium gestationem *), siue sacrorum interpretationem, aut aliud sacerdotium, quinta vero, quae ex his exsurgit, deo carum esse et potiri felicitate, quae continetur consortio familiaris cum illo **) vitae.

Hae vero initiationis partes cum essent per interualla distinctae varieque diuisae ***), immo

vero ἀζύβητον) habent, i. e. balbi, ab mysteriis ideo videntur prohibiti, quod fere sunt mente imbecilli, (METZGER Annal. d. Staatsarzneyk. St. 3. p. 146. seq. et MECKEL Neues Archiv. d. pract. Arzneyk. B. 2. S. 1. seq.) insipientes, malitiosi. Seniori aetate haec in vsu erat denunciatio, si quis impius, aut christianus, aut Epicureus, mysteriorum explorator adest, hinc abeat.

*) De hoc ritu vid. LUCIAN. Pseudomant. p. 561. T. I. imprimis, Δαιδουχίας in sacris AESCULAPII comment. auct. IVST. GOD. GÜNZIO. Lips. 1737. c. 4. p. 32.

**) Etiam apud inferos dicebantur initiati (DIOG. LAERT. De Vit. Philos. VI. 39. p. 334. ed. Amst.) habere primum locum, προεδρίαν, et MENAG. Obs. ib. p. 240. refert ex SOPHOCLE alia huc attinentia, eadem habet ARISTOPH in Pace 374. et in Ran. 457.

***) Sic ALEXANDER quidam planus (LUCIAN. Pseudomant.

vero *impensis* *) onerosis comparandae, et pe-
tentibus primum μύησις, deinde ἐπόπησις, vlti-
mo docendi potestas cum ceteris muneribus **)
concederetur, non male hinc colligitur eundem
initiationis ritum, qui in aliis mysteriis ***) fie-
ret,

mant. l. cit.) initiationem suam falsam tribus
diebus diuisit, vt actuum distinctione tres sodali-
tatis verae gradus imitaretur.

*) APVLEI, Metam. XI. p. 266. 270. 271. Huc
etiam spectat locus ATHEN. Deipnos. II. p. 40.
„Τελετὰς etiamnum appellamus festos diēs cum qua-
dam mystica traditione celebratos ob impensas his
insumtas; Est enim τὸ τελεῖν sumtus facere.“

**) Explicationem arcani sensus vid. apud THEONEM
l. cit.

*) *Corona*, Eleusiniis et Persicis initiis propria, sine
dubio etiam ad Aegyptios chemicos transit, tan-
quam sodalitates tessera. Etenim in mysteriis Mi-
thrae IUSTINVS (De Monarch. Dei p. 98.) *panem et*
poculum aquae poni dixit, idem illud confirma-
uit TERTVLLIAN. l. c. „*celebrat et panis oblationem*
et imaginem resurrectionis inducit, et sub gladio
redimit coronam“ denique pluribus L. De Corona,
c. 15. p. III. „*Erubescite commilitones ab aliquo*
Mithrae milite. Qui cum initiatur in spelaeo-co-
ronam interposito gladio sibi oblatam, quasi mi-
num martyrii, dehinc capiti suo accommodatam,

mone-

ret, obtinuisse apud chemicos, ne arcanæ disciplinae dignitas et auctoritas euulgatis praeceptis imprudenter profanaretur, vel occasio animos candidatorum sensim sensimque explorandi temere periret.

Restat alia coniectura probabilis fereque plausibilis. Solent veteres *) omnibus rebus agendis praefari, *quod bonum, faustum, felix, fortunatum et salutare sit*, habet APVLEIVS **) in Ifiacis sacris sollemnem formulam, *quod felix ac faustum, salutare sit, iam sacris (Isidis) initiare*, quidni boni ominis causa eadem bona verba in communicatione mysterii chemici mystagogum vel actui sacro praemisisse, vel literis publicis in fidem rei scriptis praefixisse suspicemur?

monetur obuia manu a capite pellere, et in humerum transferre dicens, Mithram esse coronam suam — idque in signum habet ad probationem sui, si tentatus fuerit de sacramento, statimque creditur Mithrae miles, si deiecerit coronam, si eam in deo suo esse dixerit“. Et L. aduers. Marcion. I. 13. p. 372. est, aridae et ardentis naturae sacramenta leones Mithrae (i. e. sodales Mithriaci) philosophantur.

*) Cic. Diuinat. I. 45. VARRO De Lingua Lat. V. 9.

**) L. cit. p. 272.

Ex variis iurisiurandi formulis, quarum apud nos est memoria, ceterisque chemicorum praeceptis certe id colligitur atque conficitur, ut firmum ac indubitatum decretum, scientiam chemiae occultam et profanis inaccessam nemini fuisse proditam atque commissam, nisi vir doctus et sapiens, bene moratus, probus, integer vitae scelerisque purus *) esset, et ad vota religiosa sic properaret, ut ne ista quidem consilia in populum stulte proferre auderet. Haec ergo artis sacrae communitas, haec mysterii conseruatio**), haec detestatio et imprecatio, sine dubio coegit sodalitatis proceres, ut alia *communi lingua*, alia *per aenigmata* ***) exprimerent, aliter cum
 initia-

*) Vid. Christ, Fragm.

**) Vid. Hipp. Iusiur. ibique sunt verba sollemnia, ὄρκον μοι τόνδε ἐπιτελέα ποίεοντι καὶ μὴ ζυγχέοντι ἔϊη ἐπαύρασθαι βίου καὶ τέχνης, opponitur *iurandum perfecte seruire ac violare*, παραβάειν ὄρκου καὶ ἐπιορκῆω. Cf. ORPHEI Argonaut. v. 348.

***) Ita DEMOCRITVS (Βίβλος ε. προςΦωνηθεῖσα Λευκίππῳ) scripsit, ἰδοὺ μὲν, ὃ ἦν, ὧ Δέυκιππε. περὶ τουτέων τῶν τεχνῶν τῶν Ἀιγυπτίων προφήταις Περσικῶις βίβλους ἔγραψα τῇ κοινῇ διαλέκτῳ, πρὸς

initiatis *), aliter cum profanis loquerentur.

Vlti-

ἤν τε μάλιχα ἀρμόζονται, ἢ βίβλος οὐκέτι κοινὴ ἀνιγήματα γὰρ ἔχει μυσιὰ, παλαιὰ τε καὶ ὅσα ὑγεῖα, (leg. ἱερεῖα) ἅπερ (ἢ) προγόνων καὶ θείας Αἰγύπτου βασιλεῖς (τῆς πῆλιξ) οἱ ἀντέθηντο, ἐγὼ δὲ ὁ φίλος σου, ὡς ὑγιῆς, (leg. ἱερεὺς) ἀνιγήμασι χρήσομαι. Haec forma symbolica et Aegyptiis, et barbaris philosophis communis fuit, teste CLEM. Alex. Strom. V. §. p. 671. at vero PORPHYR. ap. IAMBlich. l. c. breuibus dixit τοὺς ἱερατικοὺς μύθους.

*) Ita OLYMPIODORVS, ἔθος ἤν δι' ἀλληγοριῶν τινῶν καὶ τέχνης ἐνφιλοσόφου ἀποκρύπτειν οὐ μόνον δὲ, ὅτι τὰς τιμίας τὰυτας τέχνας τῇ ἀφεγγεῖ αὐτῶν καὶ σκοτινοτάτῃ ἐκδόσει συνεσκίασαν, ἀλλὰ καὶ αὐτὰ τὰ κοινὰ ῥήματα δι' ἄλλων τινῶν μετέφρασαν. — ἐπὶ τῆς μίας τὰυτης τέχνης πᾶσα σπουδὴ γέγονεν τοῖς ἀρχαίοις ἐνὸς ὄντος τοῦ πράγματος καὶ μίας τέχνης διὰ τινῶν θεωριῶν καὶ ἀνιγήματων ἐκθέσθαι, ἵνα ἐκ τῶν φυσικῶν πραγμάτων ἀκοντίσαντες τοὺς ζητητὰς εἰς τὰ οὐ φυσικὰ πρᾶγματα μεθοδεύσωσιν. Et paullo post, θέλω σοι παρασηῆσαι τὸν νόον τῶν ἀρχαίων, ὅτι κυρίως φιλόσοφοι ὄντες ἐν φιλοσόφοις λελαλήμασι, καὶ πα-

ρει-

Ultimo chemici rite initiati, vt in mysteriis Eleufiniis *), Ifiacis **) et Mithriacis ***), *arcana*

ρεισήμεγκαν τῇ τέχνῃ διὰ τῆς σοφίας τὴν φιλοσοφίαν μηδέν ἀποκρύψαντες, ἀλλὰ πάντα φανερώς γράψαντες, καὶ ἐν τούτοις εὐρηκῶσιν. Alio loco ita pergīt, οὐδεὶς τῶν ἀρχαίων οὕτως τὸ πρᾶγμα ἐφώτισεν, καὶ ὀνομασί τὸ εἶδος ἐξεῖπεν, εἰ μὴ οὗτος ὁ ἄριστος καὶ πάνσοφος ἀνὴρ (DEMOCRITVS). Vtrum ἡ ἱερὰ διάλεκτος sacerdotum Aegyptiorum, quam MANETHOS memorauit, etiam cum arcana chemi-
corum disciplina conuenerit, an, vt scriptura notis conclusa, ad solos hierogrammateis (CLEM. Strom. V. p. 657.) pertinuerit, equidem decernere non aulam.

*) IUL. FIRMIC. l. c. p. 36. „*Libet explanare, quibus se signis, vel symbolis in ipsis superstitionibus miseranda hominum turba cognoscat. Habent enim propria signa, propria responsa, quae illis in istis sacrilegiorum coetibus diaboli tradidit disciplina*“ ex actis etiam CLEM. (Protrept. c. II. p. 14. et c. 13. p. 18.) *arcana verba* quasi retulit.

**) CLEM. ib. p. 6. Erant vero in hisce sacris verba mystica, εὐρήκαμεν, συγχάρομεν.

***) TERTULLIAN. l. cit. Speciatim IUSTIN. Apol. II. p. 71. appellat *serpentem symbolum magnum et mysterium* in matris deorum sacris.

na verba et signa habuerunt, quibus se inuicem clam agnoscere, atque a vulgo commode inter- noscere, nec non profanos ab mysteriis artis diuinae sine iniuria arcere possent. Hoc enim desiderat iurisiurandi religio et sanctimonia, vt absint a societate profani, hoc requirit arcana disciplina, vt nemo particeps mysterii fiat, nisi hanc notam re ac verbis sciscitanti sodali reddiderit, hoc ISIDIS *) fragmento probabiliter illustratur ac confirmatur. „*Vnus ex angelis*, inquit illa, ἔλεγε περὶ σημείου αὐτοῦ εἰλεῖν αὐτὸν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς — ἐγὼ δὲ οὐχ ἤττον ἐφρόντιζον περὶ τούτων ἐρευνᾶν, ἐγχαρονίζοντος δὲ αὐτοῦ οὐκ ἐπεδίδουν αὐτὴν, ἀλλ' ἐπεκράτουν τῆς τούτου ἐπιθυμίας, ἄχρις ἂν τὸ σημεῖον τὸ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς **) ἐπιδείκνυται, καὶ τὴν τῶν ζητουμένων μυσηρίων παράδοσιν ἀφρόνως καὶ ἀληθῶς ποιήσεται. λοιπὸν οὖν καὶ τὸ σημεῖον ἐπιδείκνυται, καὶ τῶν

*) In hoc fragm. ista verba ipsam iurisiurandi formulam antecedunt.

**) Vid. de hoc capitis signo, quo supplicantium precibus dii annuebant, HOMER. Il. α. 527. deinde TERTULLIAN. (De Praescript. ad Haeret, l. c.) speciatim haec de mysteriis Mithriacis habet. „*Diabolus expiationem delictorum de lauacro repromittit, et si adhuc memini, Mithra signat illic in frontibus milites suos i. e. sodales Mithriaci habent signum condictum ex fronte vel capite.*

τῶν μυστηρίων ἤρχετο, καὶ ἐπὶ παραγγελίας *), καὶ ὄρκους ἐκχωσίσας ἔλεγεν, ὀρκίζω κ. τ. λ. Hic enim postulatur *arcanum signum* ante, quam sciendi cupidus mysterii particeps fieret, deinde praemittitur religiosa admonitio, post recitatur ipsa iuramenti formula, tandem promissio mysterii exigitur, et recipitur ipsa officiorum obligatio.

Quod indicium secretum quale fuerit, et quomodo aliis sociis redditum quasque factum sit mutuum, ut omnis rei ambiguitas et dubitatio cognitione iusta tolleretur, non satis constat. Liceat mihi coniectori coniecturam arcani ex ceteris initiis ac religionibus capere, atque *socii agnitionem* concludere vel capitis nutu, coronae depositione et frontis tactu, vel digitorum ad os et ad manum alterius appositu, vel pedis flexura **) docta,

*) APVLEI, Metam. XI. p. 271.

**) Huc, ni fallor, referendum est PYTHAGORAE initiati *femur aureum*, (AMMIAN. Hist. XXI. 43. et ORIGEN. contra CELS. VI. p. 280.) quod apud OLYMPIAM saepe monstrabat i. e. quoddam sodalium insigne, quo se in conuentibus exornarent. Etiam huc pertinet (LUCIAN. cit. p. 562.) *femur ALEXANDRI aureum inter mysticas saltationes denudatum*,

docta, vel vocabuli sacri enuntiatione, vel tessera sociali afferenda *), vel de compacto. Sic et mutua mysterii communio fieri, et profanatio commode ac sine iniuria caueri potuit.

Hactenus illa, quae ad *historiam arcanae chemicorum sodalitatis* pertineant. Si qua hoc in
argu-

*) De *testimoniis* veterum scriptorum, quibus equidem passim vsus sum ad coniecturam stabiliendam, ita cenfeo. Sunt alia, ni omnis fallor, sociorum fide ac sermonibus perpetuata et conseruata, et initiatis vel sollemniter, vel priuatim qualique per manus tradita, sunt alia maleuolentia eorum prodita, qui propter mores prauos et linguae intemperantiam ab sodalitate procul abesse iubebantur, sunt alia profanorum (LVCIAN. Pseudomant. p. 561. T. I.) curiositate nata, vel peregrinatorum sermonibus in vulgus sparsa, sunt alia philosophorum et poetarum scriptis comprehensa, tanquam arcana sublimioris scientiae praecepta, sunt denique plura ipsis christianorum apologiis ad liquidum perducta et bene confirmata. Qui cum essent suspecti de hetaeria (PLIN. Epist. 97. L. X.) mandatis Caesarum prohibita, et ad iudices duros iterum iterumque delati veniam culpae vel criminis insimulati quaererent, mysteria paganorum sine metu patefacere, ac quae intus gesta sint, publice profiteri non dubitabant. Hac enim accusatione ac defensione mutua sine dubio factum est, vt ad posteros veniret arcanorum proditio.

argumento *) grauissimo supersunt dubia, vel non satis illustrata, vel aliunde arcessita, vel coniecturalia et plausibili oratione dicta, hanc quaestionem explicatu difficilera et perobscuram esse propter longinquitatem temporum et paucitatem testimoniorum beneuoli lectores meminerint. Atqui vero de his viderint alii, quibus plenior est certiorque mysteriorum scientia.

Iam sequitur, vt ipsas *iurisiurandi chemici formulas* in fronte libelli adscriptas e tenebris in lucem protrahamus, et verba initiationis dubia pro viribus explicemus. Superest inter anecdota *περὶ τῆς χρυσοποιίας ISIDIS* *), Christiani cuiusdam et PAPPI philosophi *iusiurandum chemicum*, sed, quantum equidem censeo, neutrum ex his priscum putandum est. Primum perantiquam et sollemnem formam habet, (initiandus enim omnes deos patrios et artis chemicae antistites appellat, implorat, obtestatur) sed cum reliquo
frag-

*) Vid. mysticam eius explicationem apud PLVTARCH. De Isid. ac Osirid. p. 351. seq. T. II. OPP. ISIDIS *sacra et mysteria* apud MINVC. FELIC. l. cit. p. 165. et APVLEI. l. c. In his *exitus tristes, fata, funera, luctus atque planctus* sunt, quibus mysterii partes absoluuntur.

fragmento minus bene cohaeret, alterum et tertium per se nouum, id est, verbis disciplinae christianae sacris conceptum et expressum est, quibus discipuli ad obsequium, silentium et fidem arcani obligantur, idque non sollemne, sed *priuatum* vel *magistrale* dicendum esse videtur, cum in ipsam operis descriptionem desinat, fide bona magistri quasi iurato interposita. En ipsae *formulae*, vt in codice Gothano leguntur, eaeque perpetuo illustratae commentario!

I.

"Ι Σ Ι Δ Ο Σ

"Ο Ρ Κ Ο Σ

"Ορκίζω *) εἰς οὐρανὸν **), γῆν, Φῶς καὶ σκοτός,
 ὀρκίζω

I.

I S I D I S

I V S I V R A N D V M.

Iuro per caelum, tellurem, lucem et tenebras,

*) Hoc iuramentum ex cod. Paris. quondam descripsit OL. BORRICH. l. cit. c. 3. p. 47. sed paullum mutatis verbis. Nam post ἀέρα καὶ γῆν omissa sunt ὀρκίζω σε εἰς ὕψος — βάθος, scriptum est, ὀρκίζω σε εἰς Ἑρμῆν καὶ Ἄνουβῆν — Φύλακα, ὄρκ. — — καὶ ἀχάιροντα ναυτιλον — Ξίφος cet. deinde varia ex ipso ISIDIS fragmento adferuntur. Libellus vulgo inscribitur "Ισις προΦῆτις τῷ υἱῷ "Ωρω, in cod. Goth. "Ισις προΦῆτις τῷ υἱῷ ἀντῆς

ἀυτῆς, deinde initium est, vt apud BORRICHIVM. Fuit vero Isis Pharia (G. I. VOSS. De Theol. Gentil. L. II. 24. p. 421.) apud priscos (TIBVLL. Carm. I. Eclog. 3. v. 23–28. DIODOR. Sic. Bibl. L. I, 2. p. 8. et 13. ed. Bal. MACROB. Saturn. I. 20. et P. F. SCHACHER I. SCHMID Diff. de femin. ex arte med. claris Lips. 1738. §. 30. p. 33.) ob medicinam et incubationem clara, (STRAB. Geogr. l. cit. DAN. VINCK Amoen. Philol. Med. Sect. I. c. 5. p. 63. et c. 6. p. 76. 81. et HVNDERTMARK Lib. De Increment. Med. Sect. 2. p. 44.) hinc dicta Isis *salutaris* (R. MEAD. Diff. de numis a Smyrn. in Honor. Med. percuss. p. 57. ad calc. Orat. Harv.) pharmacorum multorum inuentrix, Aegyptiis praecipue sacra, (HELIODOR. Aethiop. II. p. 88. Vol. I. ed. Coray, et APVLEI. Metam. XI. p. 259. et p. 269.) dicta *κόρη κόσμου*, ideoque summis praedicata laudibus, apud Germanos, maxime Sueuos, religiose culta. (TACIT. De Morib. German. c. 9. IAC. EYNDII Chronic. Zeland. 1634. L. II. c. I. p. 138. et D. W. TRILLER Exerc. De ISIDE dea etiam salutari et medica olim apud Sueuos religiose culta, p. 341. T. II. Opusc.) Isthoc fragmentum spurium, certe nouum esse per se liquet. Dubium enim mouent voc. *septem Angeli*, *angelus Annael*, vel *Amnuel*, quae Iudaeum vel Christianum Alexandrinum decent, nisi reputes ista nomina honorifica, quibus in sodalitate chemica viri primarii distinguebantur a ceteris, (tunc vero pertinet ad aetatem recentiore) etiam inest Democritea formula, ab OSTANE mago, (SYNES. l. cit. p. 234.)

accepta

accepta et tradita, ἡ Φύσις τὴν Φύσιν τέρπεται, ἡ
 Φύσις τὴν Φύσιν νικά, de qua omnes fere che-
 mici commentantur, hanc vero Isis Aegyptia non
 nouit, vt pote quae DEMOCRITO erat aetate prior,
 ideoque libellus post Alexandriam conditam i. e.
 sub regibus graecis scriptus esse videtur. De reli-
 quo OLYMPIODORVS, philosophus Alexandrinus, I.
 εἰς τὸ κατ' ἐνέργειαν Ζωσίμου haec verba habet,
 ἐν τῇ εἰσβολῇ τοῦ ἱεροῦ εὐρίσκεις λέγοντα τὴν λευ-
 κὴν οὐσίαν ἐν τῇ σκίθῃ καὶ ἐν τερενῶσι ἐν τῷ ἱερῷ
 τῆς Ἰσιδος, habet etiam Christianus Φάρμακον κα-
 τὰ τὴν παραίνεσιν Ἰσιδος, idemque omnes fere
 faciunt medici posteriores. Vt praestantiora et sa-
 lubriora medicamenta sua esse ceteris persuaderent,
 iis fictum ISIDIS nomen indiderunt. Sic apud
 AETIVM (Tetrabibl. IV. Serm. I. c. 124.) EPIGONI
 emplastrum quoddam Isis est, simileque apud GA-
 LENVM, (De Compos. per Gener. V. 2. p. 939.
 T. V. Opp. lat.) etiam apud STEPHANVM, (Prax.
 IV.) ἡ σῆψις τῆς Ἰσιδος μεγάλα καὶ θαυμα-
 ζὰ ποιεῖ. Apud eundem OLYMPIODORVM mem.
 HORVS *chrysoichites ad Kronammoka*, at vero
 auctore PLVTARCHO (De Iside et Osir. p. 354.) apud
 Aegyptios nomen Iouis erat Amun, teste REINESIO,
 (Var. Lect. I. 22. p. 101.) sacerdotes Aegyptiorum
 dicebantur ἀμμουνέες, arcana eorum scientia
 ἀπόκρυφα Ἀμμουνέων γράμματα et ἱερὰ γράμματα.

**) Iurabant et deierabant veteres per varios deos
 deasque omnes, (H. ZIEGLER. Illust. Germ. Vir.
 Histor.

Histor. 1552. c. 193. p. 95. et Liv. Hist. XXVI. 48. 50. XXVIII. 27.) cum maxime per eos, qui arti vel rei prospicerent, (HIPPOCR. Iusiur. et MEIBOM. Comm. c. 7. p. 67. CIC. Or. De Leg. Manil. ad fin. Liv. Hist. XIII. 9.) vel qui regna loci haberent, (CLAUD. Rapt. Proserp. I. 20.) per pontum et deos littoreos, (ORPH. Argon. 343.) per deos palicos, (MACROB. Sat. V. 19.) per deos superos et infernos, (Liv. Hist. XXIV. 38.) sacramenti testes, per Iouis genium (MINVC. FEL. Octav. c. 29.) et principis salutem, (VLP. L. II. De Iureiur. et CVRT. De Reb. Alex. VI. 11. p. 166. ed. Snak.) per terram, (EVRIIP. Hippol. 1025. THEOCRIT. Idyll. 4. 17.) per caelum, (ORIGEN. contra CELS. VI. p. 288.) per solis radios, (PHOT. Bibl. No. 242. p. 1057.) per solem et sidera, (APVL. Met. II. p. 127.) per numina deorum, vt dei μέγαν ὄρκον (HESIOD. Theogen. 401.) et per Stygiam aquam, (LVCIAN. Menipp. p. 77. T. II. et APVL. Met. VI. p. 179.) item per mortuos et viuos, (HOM. Odyss. λ. 66. 72. SVET. Vit. CALIG. c. 27.) per ossa matris et parentis, (PROPERT. Eleg. 15. L. II.) posteri SETHI per ABELIS sanguinem. (FABR. Cod. Pseud. Vol. II. n. 27. p. 54.) Alii iurabant adiecta execratione dira, (Liv. Hist. XXVIII. 22.) alii aliter, vt de fide publica et priuata satis constaret, quidni chemicos ad socios recipiendos vel sciendi cupidos per res eas, quibus vnice occupati erant, sollempniter iurasse censeamus? Certe apud IULIANVM imp. (Epist. p. 376.) est, ὄμνυμι τὸν μέγαν Σάραπιν, et p. 282. μάρτυς ὁ ἥλιος καὶ ὁ βασιλεὺς Ζεὺς, et ad explicationem h. l. attinet cum

σκότος *), ὀρκίζω σε εἰς πῦρ καὶ ὕδωρ, καὶ ἀέρα, καὶ
γῆν,

bras, iuro te per ignem et aquam, et aerem, et
ter-

maxime OLYMPIODORI praeceptum, ἴξε, ὅτι διὰ τῶν
τεσσάρων στοιχείων συνίστανται ξηρὰ καὶ ὑγρὰ, θερμὰ
καὶ ψυχρὰ, ἀρρῆν μὲν καὶ θῆλυ, δύο ἀναφερῆ καὶ δύο
κατωφερῆ, καὶ τὰ μὲν ἀναφερῆ δύο, πῦρ καὶ ἀήρ,
τὰ δὲ κατωφερῆ δύο, γῆ καὶ ὕδωρ. διὰ γοῦν τῶν
τεσσάρων τούτων πᾶσαν συνεσήσαντο τὴν γραφὴν
τῆς τέχνης, καὶ συνέκλεισαν μετὰ εὐόρκων θεσμο-
φοριῶν. Si Isis metonymice dicta est *terra vel na-
tura rerum*, (MACROB. Sat. I. 20. et ISIDOR. VIII.
11.) etiam istae res in mysteriis chemicis proprie ap-
pellari poterant. (Cf. Voss. l. cit. c. 56. p. 640.) Erat
prima initiationis (LIV. Hist. XXXIX. 9.) pars ex
aqua facta purgatio, (cui enim ignota est mystica in
sacris acclamatio, ἄλλα τε μύσαι?) ideoque chemici
se per aquam diuinam ad fidem, silentium et obse-
quium obstringere poterant.

*) Apud PLIN. H. N. XXXIII. 1. *terra* dic. *sedes ma-
nium*, apud poetas *barathrum* (CLAUD. l. c.) et
tartarus, *impia tartara et manes profundi*, (VIRG.
Aen. VI. 540.) in SERAPIDIS templo (EUSEB. Praep.
Euang. III. 4. p. 94.) *therapia* fiebat igne et aqua,
in ORCO (LUCIAN. Tyrann.) erant *obscuritas*, *ne-
bulae*, *tenebrae*, ergo et chemici per illa horribilia,
vel

γῆν, ὀρκίζω σε εἰς ὕψος οὐρανοῦ, καὶ γῆς καὶ
 ταρτάρου *) βάθος, ὀρκίζω σε εἰς Ἑρμῆν **) καὶ

terram, iuro te per celsitudinem caeli, et (per) terrae
 atque tartari profunditatem, iuro te per HERMETISM
 et

vel per quatuor elementa iurabant. Huc apprime
 facit sacra ISIDIS acclamatio, (APVL. l. c. p. 268.)
*„te superi colunt, obseruant inferi, tu rotas or-
 bem, illuminas solem, regis mundum, calcas tar-
 tarum, tibi respondent sidera, gaudent numina,
 redeunt tempora, seruiunt elementa, tuo nutu
 spirant flamina, nutriuntur nubila, germinant se-
 mina, crescunt germina.“* Etiam manes (VIRG. l. c.
 743.) aqua purgari et elui, igne exuri credebantur,
 de qua vid. TOB. HEMPELII Comm. de laribus,
 Zwicc. 1797.

*) Sic PLVTO dic. (CLAVD. l. c.) *dux Erebi, noctis arbi-
 ter umbrarumque potens*, et ap. THEMIST. ἄδης
 ἀμείλικτος καὶ ἀδάμαστος, apud SENECAM (Troad.
 Act. 3. 644). est, *testor immites deos deosque veros*,
 et in Octav. Act. 3. 620. *tartara testor*, ap. PETRON.
 Sat. p. 48. *Cocytii tenebrae et tartara*, hinc (LV-
 CIAN. l. c. p. 672.) *podagra dicta Cocytii filia*.
 Eodem modo poterant iurantes chemici, qui metal-
 lis e terra eruendis et liquandis occupantur, prae
 aliis appellare tartarum i. e. terram, metallorum se-
 dem et matrem.

**) HERMES, Aegyptiis sacer, chemiae conditor et

Ἄνουβιν *), ὕλαγμα τῶν κερκόρων **), δράκον-
τα

et ANUBIN, (per) latratum canum infernalium, (per)
draconem

coryphaeus, animorum ad Orcum deductor, (HOR. Carm. III. Od. 11. 15. LUCIAN. Dial. Deor. Cael. 24. p. 275. T. I.) ideoque ab CLAUDIANO dictus *commune profundis et superis numen*, ab ZOSIMO ὁ μυριομέγας Ἑρμῆς, ab OLYMPIODORO ὁ ὄφιοῦχος δαίμων, hinc satis apte appellatur et imploratur in iureiurando chemico. Fuit etiam Ἑρμῆς ἀγοραῖος, per quem in foro prisca iurabant, ut Athenienses per ISIDEM, Thebani per OSIRIDEM, de quo quaedam mystica ex OLYMPIODORO huc adferre liceat. Πάλιν οἱ χρησμοὶ τοῦ Ἀπόλλωνος συνηγοροῦσι. ταφὴν γὰρ Ὀσίρεως ὑποτίθενται, ἢ δὲ ταφὴ τοῦ Ὀσίρεως τι ἐστίν; νεκρὸς ἐστίν κυρίως κατησχημένος τὸ πρόσωπον μόνον γυμνὸν ἔχον, Ὀσιρις ἢ ταφὴ ἐσφιγμένη, κρύπτουσα πάντα τὰ Ὀσίριδος μέλη, μόνον πρόσωπον ἐμφαίνουσα τοῖς βροτοῖς, τὰ δὲ σώματα κρύψασα ἐθάμβησεν ἢ φύσις. *Sensum arcanum ita explicat ZOSIMVS, ὑδράργυρον τὸν Ὀσίριδος τάφον ἀποκαλοῦσιν οἱ διδάσκαλοι, τουτέστιν, τὴν ἀπὸ τῆς ἐψήσεως νέκρωσιν.* In Gloss. Chem. (PALLAD. De Febr. p. 136.) est, Ὀσιρις ἐστίν μόλιβος καὶ θεῖον.

*) In cod. Goth. leg. Ἄναβιν, in marg. correxit REINES. Ἄνουβιν, isque ap. VIRG. (Aen. VIII. 698.) dici-

τα *) τὸν Φύλακα, ὀρκίζω σε εἰς τὸ πόρ-
 τμιον

draconem (orci) custodem, iuro te per porto-
 rium

dicitur *latrator Anubis*. Hunc Aegyptiorum deum, OSIRIDIS filium, (LUCIAN. Toxar. p. 625. T. I.) in Iliacis sacris cultum, (Hist. Aug. Script. p. 72. 112. et CASAVB. Not. p. 213. seq.) chemici iurantes per reuerentiam appellare, implorare ac obtestari poterant, vt inquilinum et aliquem ex inferis. Etiam AGATHARCHIDI (PHOT. Bibl. l. cit. c. 11. p. 1329.) sunt inter metallorum fossores οἱ ἄνηθοι παῖδες, in vers. lat. *impuberes pueri*, (sequuntur enim ex opposito οἱ πρεσβύτεροι) REINESIVS putat esse legendum οἱ Ἄνουβις παῖδες i. e. *Anubis posterii*, quod, nisi orationis contextus obeslet, facile ferri ac defendi posset. Eodem enim sensu apud Io. CANTACVZEN. (Hist. II. 14. p. 249.) sunt οἱ παῖδες ἰατρῶν, *discipuli medicorum vel ipsi medici*.

***) In cod. Paris. leg. ὕλαγμα καὶ νεκρὸν δράκοντα pro ὕλαγμα τῶν κερκόρων. Sic. ap. LUCIAN. (Necyom. p. 109. T. II.) est ἡ ὕλακή τοῦ κερβέρου, et p. 110. 123. ὁ κέρβερος ὕλάκτησε, ap. VIRG. (Aen. VI. 417. HOR. l. c. 15.) *cerberus ingens latratu regna trifulci personat*. Hoc vero cerberi nomen et cetera epitheta etiam in arcanis chemicorum operis occurrunt, vt profanis sit inaccessa rei profundae cognitio.

*) De quo vid. APVL. Met. VI. p. 178. Arcano sensu

πόρθμιον. *) ἐκεῖνο καὶ ἀχέροντα ναύτιλον, ὀρκίζω
σε

rium illud et Charonta nautam, iuro te per tres
ne-

apud Aegyptios est ὁ δράκων οὐρόβορος mundus, cum symbolo, ἐν τὸ πᾶν, teste OLYMPIODORO. Ἱερογραμματεῖς γὰρ τινὲς τῶν Ἀιγυπτίων, inquit, βουλόμενοι κόσμον ἐκχαράξαι ἐν τοῖς ὀβελίσκοις ἢ ἐν τοῖς ἱερατικοῖς γράμμασιν δράκοντα ἐγκολάπτουσιν οὐροβόρον, τὸ δὲ σῶμα αὐτοῦ κατὰ ζῆκτον ὑπάρχον πρὸς τὴν διάθεσιν τῶν ἀσέρων. Etiam ZOSIMVS I. περὶ ἀρετῆς habet templum quoddam mysticum, in quo sit aquae diuinae fluor et arcanus introitus, quem draco custodiat, utiturque in describendo hisce verbis, ζῆται τὴν εἰσοδον. ζενότομος γὰρ ἐστὶν ὁ τόπος, ὅθεν ἐστὶν ἡ ἀνοιξις τῆς εἰσόδου, καὶ δράκων παράκειται τῇ εἰσόδῳ φυλάττων τὸν ναόν κ. τ. λ. In Gloss. Chem. p. 125. expl. δράκοντος χολὴ ἐστὶν ὑδράργυρος ἀπὸ κασσιτήρου.

*) In cod. Goth. male scriptum est τό πόρθμιον ἐκεῖνο καὶ ἀχαιρόντα ναύτιλον, correxit in marg. REINESIUS πόρθμιον ἐκεῖνο καὶ χάροντα ναύτιλον. Illud vero et portorium, et nauem significat, ergo h. l. utrique conuenit, cum seorsum sequatur Charon nauta, sed haec saepius inter se commutantur. Sic IUVENAL. eum appellat tetrum Porthmea, PETRON. l. c. nauita Porthmeus, ap. AGATHARCH. l. c. p. 1327. τὰς τύπους ἐν πορθμίδι ἔχοντος χάρωνα ναύκληρον καὶ

εις τὰς τρεῖς ἀνάγκας *) καὶ μάστιγας **), καὶ ξίφους ***).

τούτοις

necessitates, et flagra, et gladios.

His

καὶ κυβερνήτην, et c. 4. p. 1330. εἰς τὸν ἀχέροντα καὶ τὸν ἄδη τόπον, ap. APVL. Met. XI. p. 260. *Acherontis tenebrae*. Ambiguitas rei sic tolli posse videtur, vt πόρθμιον vertamus portorium, cum in ore mortuorum poneretur obolus pro traiectione, (nam apud LUCIAN. in Charon. p. 81. requiruntur τὰ πόρθμια et ὄβολος, ap. APVL. Met. VI. p. 180. est, *Charon protinus expetens portorium*, item *amnica stipe vectori data*) et pro ἀχερόντα ναυτιλον legamus χάροντα ναυτιλον. Nam *Acheron* est locus inferorum, *Charon* portitor, qui obolum pro opere quaerit, *cerberus* aulae Plutoniae ianitor et custos horrendus.

- *) Iurarunt prisca per σωτηρίαν et ἄλγεα viuorum, etiam per fatum, eoque spectat HOMERI ἡμᾶρ ἀναγκᾶιον et Christiani chemici adseueratio, μεγάλη ἐς τὸ θεὸς ἀνάγκη κατὰ τὸν ποιητικὸν. Sic etiam IAMBlich. (In Nicom. Arithm. Introd. et de fato, Arnh. 1668. p. 179.) deos μοιρηγέτας καὶ δεσμοῖς ἀλύτοις τοὺς βίους δεσμεύοντας nominat, PORPHYR. l. c. habet ἀνάγκην, ἣν εἰμαρμένην λέγουσι, contra SENECA (Apocol.) et PETRONIVS mem. *tres Parcas*, addit pro explicatione SIDONIVS, (Opp. Ep. 1. L. II. p. 30. ed. Elm.) *maiores fata, quia non par-*

parcerent, Parcas vocitauerent. Omnium optime ad h. l. explicandum facit PROCOPIVS, (De Bello Goth. I. 25. p. 375.) dum expresse nominat τὰ τρία Φάτα, vnaque addit, οὕτω Ρωμαῖοι τὰς μοῖρας νενομίκασι καλεῖν, rem omnem multis explicat APVLEIVS. (De Mundo p. 75.) „Fatum, quod Graeci ἐιμαρμένην a tractu quodam cauffarum inuicem se continentium volunt dici decretum, idem πεπρωμένην dicunt, quod omnia in hoc rerum statu definita sint, nec sit in hoc mundo aliquid indeterminatum. Idem fatum μοῖραν vocant, quod ex partibus constet, hinc νέμεσιν, quod unicuique attributio sua sit adscripta, Adraſtea, eademque ineffugibilis neceſſitas vltionis. Sed tria fata sunt — ſit Atropos praeteriti temporis fatum, quod ne deus quidem faciet infectum, futuri temporis Lachesis a ſine cognominata, quod etiam illis, quae futura ſint, ſinem ſuum deus dederit, Clotho praesentis temporis habet curam, vt iſſis actionibus ſuadeat, ne cura ſollers rebus omnibus deſit. — Eundem deum vltrix neceſſitas ſemper et vbique comitatur, eorum, qui a ſacra lege diſceſſerint, vindex futura. Cf. eius Hermes De Nat. Deor. p. 100. HESIOD. Theog. 217. ORPH. Hymn. 56. 1. AMMIAN. MARCELL. Hiſt. XIV. ad fin. et VOSS. De Idol. Gent. II. 44. p. 549. ſeq.

**) Vid. HELIOD. Aethiop. II. p. 65. P. I. vbi eſt τιμωρὸς Ἐριννῆς ἔζησε τὴν ἐνδικὸν μάστιγα, et in turba inferorum ſunt furiae, poenae, terrores, flagra. (LUCIAN. De Luctu p. 785. T. I.) Sunt vero

Τούτοις με ἑυορκίσας †) παρήγγειλε μεταδιδόναι,
εἰ

His (verbis conceptis) me adiurans monuit,
vt

vero μάστιγες h. l. *furiae*, vindices scelerum, quae taedis ardentibus et flagris proditores arcani graui- ter agitent, (SVET. Vit. Neron. c. 34. SENEC. Herc. Oct. Act. 3. 1002. 1013. et Octav. Act. 3. 620.) at- que, teste QVINCTILIANO, (Declam. XII. p. 155.) *vrunt animum intus scelerum faces et flagella, mentis solutae vltrices, furiae*, item OVID. (Ibis 159. 161.) *verbera torta dabunt sonitum, his viuus fu- riis agitabere*. Erat etiam moris furias mortuorum inuocare; Sic ap. CIC. *furia religionum* est, et ap. LVCIAN. (Necyom. p. 711. T. II.). coniunctim leg. *poenae, tortores, furiae, flagra*. Certe *flagra* h. l. ad arcanam disciplinam pertinent, et in rece- ptione sodalium peierantibus, vt terriculamenta, videntur esse proposita. Nam in sacris Mithriacis (REINES. Ep. ad C. HOFM. et RUPERT. Ep. 69. p. 647.) varia cruciatuum genera adhibebantur, vt ini- tiandus *se quasi ἀπαθῆ καὶ ὄσιον, ἄλυπον, ἀκέραιον καὶ ἀπερίσπασον* testaretur.

***) Etiam ista gladiatorum ostentatio horrida et hor- risona (puto) ad arcanam disciplinam referenda est. De reliquo istae execrationes ac dirae (LIV. Hist. XL. 5.) ab diis exaudiri credebantur.

†) Hactenus iurisiurandi formula. Quae sequuntur,
ad

εἰ μὴ μόνον τέκνω *) καὶ φίλῳ **) γνησίῳ, ἵνα εἴ ἄυτὸς σὺ, καὶ σὺ εἴ ἄυτὸς.

vt nemini (mysterium) patefacerem, nisi soli filio et socio germano, vt sis ipse tu, et tu sis ipse ille.

ad ipsum magistrum sacrorum vel artis pertinere censeo. Hoc enim promissum sollemne fuit iurantibus sub quavis mysterii acceptione, (HIPPOCR. Iusiur. et ΜΕΙΒΟΜ. Comm. c. 20. p. 194.) etiam superaddita *syngrapha*, (ib. c. 8. p. 72.) vt certior esset praestationis fides. In his formulis (Orac. Sibyll. p. 404. et ΣΤΟΒ. Serm. 28. p. 196.) semper opponitur *ἔυορκος* et *ἐπίορκος*, ille probis omnibus carus, hic apud omnes improbus et odiosus habetur.

*) Cum BORRICH. leg. μηδενὶ μεταδιδόναι, pro quo ap. HIPPOCR. est οὐ μετάδοσιν ποιήσασθαι, ap. EVSEB. (Praep. Euang. IV. 8. p. 144.) μὴ εἰς πολλοὺς ἐκφῆναι τὰ λεχθησόμενα, ap. ATHENAG. (Legat. pro Christ. p. 5. ad calc. Iust.) μὴ δημεύειν μυσῆρια, crebrius leg. apud chemicos μηδενὶ ἐκδιδούναι, item καλύπτειν et συγκαλύπτειν, eodemque modo IAMBlich. (De Myster. Oxon. 1678.) scripsit, *arcana ISIDIS patefacere non licet*. Similiter ap. HIPPOCR. initiandus, praeuia hierophantae admonitione, se obligat et adstringit, ne cui praeter filios magistri et suos medicinam aperiat. Idem silentium condictum requirebant chemici et mathematici, (FABRIC. Bibl. Graec. T. V. p. 77.) plura habet LIV. Hist. XXXIX.

8. — 19. vbi de initiis BACCHI obscenis, falsis et ad seditionem aptis cum maxime agitur. Nam ibidem inter alia leg. *occulta initia et silenda non enunciare*, item *in caput detestari minas periculaque*, quin et (XLIV. 1.) *fauere pietati fideique deos prisca statuebant.*

***) Hoc vero nomen, quo DEMOCRITVS et ceteri chemici passim vsi sunt in praeceptionibus, proprium arcanae disciplinae fuit. Etiam sensus aliquis mysticus inesse videtur voc. γνησίω, vt sodalis verus a falso internosceretur, certe Φίλος et *frater* sibi bene respondent. Quae sequuntur verba, forte continent signum condictum, quo sodalis sodali ubique terrarum pateret; Habebat enim εἰ Delphico templo inscriptum (EVSEB. Praep. Euang. XI. 11. p. 527. salutationis vim.

II.

ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΙΑΝΟΥ ΟΡΚΟΣ

Ποῖον *) εἶναι χρὴ τοῖς ἡθεοσι τὸν μετίοντα
τὴν ἐπισήμην;

Χρέων **) εἶναι τὸν μετίοντα τὴν ἐπισήμην πρῶτον
μὲν

II.

CHRISTIANI IVSIVRANDVM

*Qualis esse debet moribus, qui particeps scien-
tiae fieri cupit?*

*Oportet eum, qui scientiae particeps fieri cupit,
pri-*

*) Cf. FABRIC. Bibl. Graec. T. XII. p. 761. apud quem est textus ex cod. Par. exscriptus, sed paululum mutatis verbis. Incipit enim sic, ὁποῖον εἶναι, definit voc. γραφαῖς.

**) Inscriptio totius libelli est in cod. Goth. τοῦ χριστιάνου σύνοψις, eaque quaestionibus et respon-
sioni-

μὲν Φιλόθεον *) καὶ Φιλάνθρωπον, σώφρονα, ἀφυλάργυρον, ψεῦδος ἀποσρεφόμενον καὶ πάντα δόλον,
καὶ

primum esse dei reuerentem et hominum aman-
tem, prudentem, ab auaritia alienum, menda-
cii,

fionibus composita, sed variis verborum traiectioni-
bus foeda, leges vero istae sine dubio primum pe-
tentibus praelectae sunt, deinde secuta est ipsa ma-
gistri iuratio de arte fideliter tradenda: Sic alius
chirographo, alius iureiurando sibi cauit ab insidiis.
Quis ille Christianus fuerit, et quando vixerit, non
satis liquet, est tamen in cod. Ven. inscriptio,
Christiani ad Sergium, insunt etiam verba, τῆς
ἀγίας καὶ ὁμοουσίου, καὶ συναϊδίου τριάδος, quae
eum demum post synodum Nicaenam primam vel
alteram scripsisse (FABRIC. B. Gr. T. XI. L. VI. 3.
p. 160. seq.) abunde produnt, et STEPHANVS (PRAX.
III.) chemicos eadem orthodoxorum formula ad fi-
dem mysterii seruandam adstrinxit, ideoque ille
vnus fuit ex nouis hominibus, qui scrinia veterum
more solito compilarent. Intus sunt SALOMON, se-
rioris aetatis vir, DEMOCRITVS, (ὁ ἐξ Ἀβδήρων
σοφιστῆς) eiusque magister, OSTANES, ZOSIMVS, PE-
LAGIVS, SYNESIVS, in primis SERGIVS, isque demum
vixit sub imp. HERACLIO i. e. seculo septimo.

*) STEPHANVS (PRAX. IV.) eum, qui ritum initiationis facie-
bat, nominat *philosophum*, deinde subiicit haec candi-
dato-

καὶ κακουργίαν *) καὶ Φθόνον, εἶναι δὲ ἀληθῆ καὶ πισ-
 ζὸν παῖδα τῆς ἀγίας καὶ ὁμοουσίου, καὶ συναϊδίου τριά-
 δος.

cii et omnis doli, et maleficii, et inuidiae purum,
 (oportet eum) esse verum et fidum sanctae et
 consubstantialis, et coaeternae trinitatis cultorem.

Quis-

datorum petentium verba, λάλει ἡμῖν τὴν ἔμπειρον
 καὶ φλογώδη φλόγα, ἄρξαι τοῦ λόγου τὴν πρότασιν,
 ἀνακάλυπτε τὰ χαρίσματα· ζῶντι γὰρ θεῷ
 λατρεύομεν, respondet mystagogus, et hanc prae-
 mittit admonitionem, ἄλλ', ὦ ἱερὰ ποίμνη καὶ σοφίας
 ἐρασαί, οἱ τοῦτο εὐρεῖν βουλόμενοι τῇ πρὸς τὸν
 θεὸν ἐννοήσει διὰ τῆς τῶν ἀρετῶν ἐπικοσμήσεως ἐν
 ἑαυτοῖς ἀγωνιζέσθωσαν, καὶ τῇ πολλῇ ῥοῇ τῶν
 δακρύων ἑαυτοὺς ἀδρευσάτωσαν ἐν πίσει καὶ ταπει-
 νοφροσύνῃ, καὶ ἀγάπῃ θεοῦ ζηριζόμενοι, ἵνα μηδὲν
 τῶν ἐνύλων ὑμᾶς ξενίσῃ ἢ θαυμάσῃ πλὴν τοῦ
 ἀγαπήσαντος ἡμᾶς θεοῦ. Ἄλλὰ τί φησιν ὁ φιλό-
 σοφος, περί οὗ ὁ λόγος προτείνεται; οὐκ ἀποκρύψω
 ὑμῖν τῆς φύσεως τὴν ἀλήθειαν. ἐν ἐσὶ τὸ ὅλον κ.
 τ. λ. Et apud ZOSIMVM est quaedam inscriptio,
 παραινέσεις συσαλτικαὶ τῶν ἐγχειρόντων τὴν τέχνην,
 similis admonitio DEMOCRITO adscripta (CEDREN.
 Comp. Hist. p. 121. ed. Paris.) esse dicitur.

*) Hoc adeo vulgatum erat, vt, teste LIVIO, (Hist.
 XLV. 5.) omnis praefatio sacrorum eos, quibus
 non essent purae manus, sacris arceret, neque,
 qui

δος. Ὁ μὴ τοιαῦτα κάλλιφα καὶ θεάρεφα ἤδη *) κτησάμενος ἢ κτήσασθαι σπουδάσειεν, ἑαυτὸν ἀπατήσει τοῖς ἀνεφίκτοις ἐπιτηδῶν, ἢ βλαβήσεται **) μᾶλλον.

Ὁρκος

Ὁμνυμι

Quisquis tales pulcerrimos et deo acceptos mores nec possidet, nec possidere studuerit, is se ipsum fallat inaccessis inhians, aut vehementer laedetur.

Iusiurandum

Iuro

qui incestas manus intulissent, intra terminos sacratos templi esse permitteret.

*) Ap. FABRIC. l. c. leg. ἤδη κτησ. ἢ κτήσασθαι σπουδάσας — ἐπιχειρῶν, καὶ βλαβήσεται ἐπιτηδῶν μᾶλλον, omisso ὄρκος, ego vero sic legendum censeo, ὁ μὴ τοιαῦτα κάλλιφα καὶ θεάρεφα ἤδη κτησάμενος εἰ μὴ κτήσασθαι σπουδάσειεν, tunc salua est consequentia.

**) Pro βλαβήσεται ap. HIPPOCR. affirmatiue dicitur ἐπαύραθαι βίου καὶ τέχνης, idque HESYCH. expl. per ἐπιτυχεῖν. Haec vero religione veterum egregie statuta sunt, apud quos (PLIN. Paneg. c. 4. p. 629.) dii innocentia et sanctitate laetari, et puram castamque mentem meditato carmini praeferre existimabantur.

Ὁμνυμι *) σοι, καλὴ πᾶι **), τὴν ***) μακαρίαν
καὶ σεβασμίαν τριάδα †), ὡς οὐδὲν ἀπέκρυψα τῶν ἐμοὶ
παρ' αὐτοῖς ††) δεδομένων ἐν ταμείοις †††) ψυχῆς
μυσηρίων

Iuro tibi, praestantissime sodalis, per beatam et
venerabilem trinitatem, quod nihil mysteriorum
scientiae ab illis (maioribus) traditorum in inti-
mis animi occultaui, sed omnia mihi de arte di-
uini-

*) Ὁρκίζω σε BORRICH. l. c. apud poetas est *numi-
na testor.*

**) i. e. discipule vel sodalis. Eodem sensu apud ZO-
SIMVM dixit DEMOCRITVS, ὦ φίλε, hac adiecta al-
locutione, τοῦ χρυσοχόρου ἢ χρυσεοῦ γένους, ἢ
χρυσείας κεφαλῆς παῖδες, τουτέστιν, ἐρασαὶ τῆς
σοφίας καὶ τῆς λεκυσώδους ὕλης μεσοδευτάι.
Eandem vim et significationem apud sophistas habet
voc. ἐταῖρος, *sodalis*, ἐταιρία, *sodalitas*, apud no-
uos chemicos, quibus ab rosea cruce nomen est, oc-
currit *frater* et *fraternitas*. (Cf. *Fama Fraternit.
Roseae Crucis*, Ratisb. 1614. et SEMLERI *Samml. z.
Hist. d. Rosenkreuz*. Leipz. 1787.)

***) Ἐς τὴν BORRICH.

†) Apud BORRICH. adduntur verba biblica, τὸ ἅγιον
μὴ ἀπορρίπτειν κυσὶ, haec vero cum textu male
cohaerent, et aliena sunt.

††) Ap. FABRIC. αὐτῆς. Fidem dictis dedit ZOSIMVS,
ω̄

μυσηρίων τῆς ἐπισήμης, ἀλλὰ πάντα τὰ γνωρισθέντα
 μοι θεόθεν περὶ τῆς τέχνης ἀφθόνως ἐνέθηκα ταῖς ἡ-
 μετέραις γραφαῖς *) ἀναπτύξας (καὶ) τῶν ἀρχαίων τὸν
 νοῦν, ὡς λογίζομαι. σὺ οὖν εὐσεβῶς αὐταῖς ἐντυγχάνων
 ἀπά-

uinitus cognita sine inuidia exposui ex nostris
 scriptis veterum mentem explicans, vt equidem
 existimo. Tu ergo religiose ac sapienter his om-
 ni-

ῶ γύναι, οὐκ ἀπλῶς ἔλεγον, ἵνα μὴ πλανηθῆς,
 ἀλλ' ἐπειδὴ οὐκ εἰμι ὁ Δημόκριτος, ὀμνύσω σε κατὰ
 τῆς ἐκείνου ἀρετῆς τοῦτο, ὅτι μὴ πλανῶ. Immo
 vero, teste THEONE l. cit. p. 19. quisque sodalis
 Eleusinius rite initiatus et instructus alios ad eandem
 mysterii theoriam siue contemplationem perducere
 poterat, idemque etiam, ni fallor, in vsu erat apud
 chemicos.

†††) In cod. Goth. est coniuncte scriptum, ἐνταμίσις,
 sed cum FABRIC. diuise legendum ἐν ταμείσις ψυχῆς,
 in intimis animi, a verb. ταμειύω, recondo; Nam
 apud Christianum nostrum aliqui ex chemicis dicun-
 tur τὴν ἐν ἀδύτοις ἢ ταμείσις ἱεροῖς τῶν ψυχῶν
 ἐμφαινίζοντες ποιῆσιν.

*) Saepius apud chemicos mem. αἱ τῶν προγόνων
 γραφαί, οἱ βιβλοὶ τῶν ἀρχαίων, αἱ γραφαί, οἱ
 ἱεροὶ Ἑρμοῦ βιβλοὶ, quibus ars chemica comprehen-
 sa esset, hinc apud Christianum est quaestio, τίς ἢ

ἀπάσαις καὶ νουνεχῶς *), εἴ τι μὴ καλῶς ἡμῖν εἴρηται
 ἀγνοήσασιν, ὅυ πανουργευσασμένοις, διόρθου τὰ ἡμέτερα
 πτάσματα σεαυτὸν ὠφελῶν καὶ τοὺς ἐντυγχάνοντας
 πισοὺς ὄντας θεῶ, καὶ ἀκακοήθεις, καὶ ἀγαθοὺς,
 ὅπερ ἐστὶν χαλεπὸν εὐρίσκειν, ὡς ἀληθῶς. Ἐρῶσω ἐν
 ἀγία καὶ ὁμοουσίῳ **) τριάδι, πατρὶ Φημί, καὶ υἱῶ,
 καὶ

nibus attendens, si quid minus bene a nobis
 dictum sit ignaris, nec callide agentibus, cor-
 rige nostros lapsus tuae utilitatis et eorum caussa,
 qui fidi sunt deo, nec malis moribus notati, et
 probi, quod est profecto difficile inuentu. Vale
 in sancta et consubstantiali triade, patre inquam,
 et

ἐν ἀποκρύφοις τῶν παλαιῶν ἐκδεδομένη ταξία;
 Caussa adseuerationis crebrae est, quod auctores
 tempore posteriores fere nihil agunt et faciunt, nisi vt
 vetera inuentorum praecepta et decreta, formulas-
 que arcanas commentariis suis illustrent, vel rem per
 se claram verbis obscuris ac aenigmaticis magis ma-
 gisque obscurent, vel sciendi cupidos specie scientiae
 profundae fallant.

*) Aut coniungenda sunt εὐσεβῶς καὶ νουνεχῶς, vel
 legendum εὐσεβ. ἐντ. ἀπασ. καὶ νοῦν ἔχον.

**) Hoc vero EUTHYMIUS ZYGABENUS (MATTHAEI
 Lect. Mosq. Vol. II. n. 6. p. 56.) expl. sic, ὁμοού-
 σιον

καὶ ἁγίῳ πνεύματι, τριάς ἢ μονάς, ὁ υἱὸς ἀτρέπτως ἐνανθρωπήσας καυχῆσει τῆς διαόδου *), οικειωθεὶς ὀνόματι τὴν ἄμωμον ἔπλασεν ἀνθρώπου φύσιν, ὀλισθεῖσαν ἰδῶν διορθώσατο.

III.

et filio, et sancto spiritu, trinitas unitas, filius immutabiliter incarnatus, gloria anxietatis adiunctus nomine, (qui) immaculatam effinxit hominis naturam, labefactam correxit.

III.

σιον ἐσὶ τὸ ἀπαραλλάκτως τυγχάνον τῆς αὐτοῦ οὐσίας καὶ φύσεως. Liceat ex eodem Christiano (FABR. B. Gr. l. c. p. 762.) adferre arcanam interpretationem. Sic enim ille, ἡ μουσικὴ ἢ τῶν Ἀιγυπτίων καὶ ἱερογραμματέων Ἀιγύπτου θεία καὶ ἀληθὴς ἢ τῶν φύσεων συγγένεια τέρπει τὰς ὁμοουσίους φύσεις. τοῦτο ἐστὶν τὸ ὀρφικὸν ὁμοούσιον καὶ ἡ ἔρμαικὴ λύρα, ἐν ἣ τῶν οὐσιῶν ποθηνήτε καὶ ἐναρμόνιος ἀποτελεῖται συμπλοκὴ.

*) Forte leg. δύης i. e. anxietatis, a voc. δύη, calamitas, infortunium; Nam δυάς, dualitas, h. l. non consonat, de qua ita JAMBlich. in NICOM. Arithm. Introd. p. 14. „Pythagorici per similitudinem vocarunt unitatem atropum Apollinem, et aliis similibus nominibus, dualitatem (τὴν δυάδα) vero ISIDEM et ARTEMIN¹⁶ rationem reddidit TENNVL. in Not. ib. p. 98.

III.

ΠΑΠΠΟΥ ΦΙΛΟΣΟΦΟΥ

ΟΡΚΟΣ.

Ὁρκῶ *) ὁμνυμι σοι τὸν μέγαν ὄρκον, ὅστις ἂν σὺ
 εἶ

III.

PAPPI PHILOSOPHI

IUSIURANDVM

Iuro tibi iusiurandum magnum, qui demum
 cun-

*) In cod. bibl. D. Marci (Gloss. Chem. p. 116. ad
 calc. PALLAD.) inscriptio est, Πάππου φιλοσόφου
 περὶ τῆς θείας τέχνης, in cod. Goth. et Paris. simpli-
 citer, πάππου φιλοσόφου, sequitur proxime textus,
 ὄρκῶ

εἰ τ), θεὸν φημί τὸν ἕνα τῷ εἶδει, καὶ οὐ τῷ ἀριθμῷ,
τὸν

cunque tu sis, (per) deum vnum forma, non
nume-

ὄρκῳ οὖν ὄμνυμι σοι τὸν μέγαν ὄρκον, (is vero vel
aliam habuit cohaerentiam, vel ita restituendus est,
Πάππου φιλοσόφου ὄρκος, deinde, deleto ὄρκῳ,
noua linea pergendum, ὄμνυμι κ. τ. λ.) tandem fi-
nit cum experimento chemico, cuius scientia imper-
tiri profanis minime, sodalibus non sine sacramento
mutuo poterat. Cf. de hac iurandi formula ΜΕΙ-
ΒΟΜ. Comm. c. 3. p. 21. seq. GE. LECAPENVS (Ei.
Grammat. in MATTHAEI Lect. Mosc. Vol. I. p. 73.)
haec habet, ὄρκῳ σε καὶ ὀρκίζω σε φησὶ Δημοσθένης.

De auctore non satis liquet. Claruit quidam
PAPPVS, philosophus Alexandrinus, testibus REINE-
SIO l. c. MORHOFIO (Polyh. I. 11. p. 110.) et FABRI-
CIO, (B. Gr. T. VIII. L. V. 22. p. 203.) sub THEODO-
SIO imp. circa a. 390. (SAXII Onom. T. I. p. 452.) sed
is, a quo hocce fragmentum profectum est, sine dubio
nouus homo fuit. Nam scripsisse se literas ad STEPHA-
NVM τὸν θεοφιλέστατον ipse profitetur, (hic vero HE-
RACLIO imp. Prax. IX. operis chemici dedicauit) dein-
de appellat MOSEN τὸν τρισεύμοιρον, hominem eius-
dem aetatis, ad quem fragmenta chemica hinc inde
memorata pertinent. Jam vero STEPHANVS eandem
Praxin

τὸν ποιήσαντα τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν, τῶν τε στοιχείων
τὴν τετρακτὴν *) καὶ τὰ ἐξ αὐτῶν, ἔτι δὲ καὶ τὰς
ἡμετέρας ψυχὰς λογικὰς τε καὶ νοεράς **) ἀρμόσαντα
σώμα-

numero, qui fecit coelum et terram, elemen-
torum quaternionem et quae ex his facta sunt,
(iuro) etiam per eum, qui nostras animas ratio-
nales

Praxin ita finit „hoc mysterium, fratres, didicimus
a deo et patre nostro COMERIO, sene“isque inclaruit a.
620. ergo iste PAPPVS aurifex illi vel tempore con-
iunctus, vel proximus fuit.

†) Haec verba disciplinae arcanae non satis conueniunt.
Etenim homini ignoto i. e. profano, mysteria chemi-
ca prodere vel aperire nefas erat.

*) Cod. Par. στοιχειώσεων τὴν τετρακτὴν, corrigit in
marg. REINES. τετρακτετὸν, vnaque haec addit, „fi-
mile huic erat Pythagoraeorum iuramentum, de quo vid.
STOBAEVS Eclog. Phys. I. 13. et SELDENVS in Syn-
tagm. De Diis Syris II. 1.“ Ego vero malim le-
gere τετρακτὸν, quaternionem: Jurabant enim Py-
thagorici (PLVT. De Plac. Phil. I. p. 877. T. II. Opp.)
per quaternarium numerum.

**) His opponitur apud CYRILLVM (Ei. Lexic. in MAT-
THAEI

σώματι, τὸν ἐπὶ ἀρμάτων χερουβικῶν *) ἐποχοῦμενον
καὶ

nales et intelligentes aptavit corpore, (iuro per
eum)

THAESI Glossar. Graec. Min. Vol. I. p. 38.) ψυχικὸς
ἄνθρωπος, ὁ τὰ τῆς σαρκὸς φρονῶν, et p. 39.
ψυχὴ λογικὴ καὶ ἄλογος. ἄλογος ἐστὶν ἡ τοῦ ἁίματος
ζωτικὴ καὶ θερμαντικὴ.

*) De horum forma vid. commentatores. Apud Zo-
SIMVM alius locus est, (BORRICH. De Ortu et Progr.
Chem. Diss. p. 12. 13.) quo chemiae origo ad angelos
ἐγρηγόρους refertur, idem fit in lib. ΕΝΟΧΗ, quod
habet FABRIC. Cod. Pseudep. Vol. II. n. 28. 29. p.
55. En ipsa verba! „Τοῦτο οὖν ἔφασαν αἱ ἀρχαῖαι
καὶ θεῖαι γραφαί, ὅτι ἄγγελοι — ἐδίδαξαν τὰς
γυναῖκας πάντα τὰ τῆς φύσεως ἔργα. — ἐστὶν οὖν
αὐτῶν ἡ πρώτη παράδοσις χημᾶ περὶ τούτων τῶν
τεχνῶν, ἐκάλεσαν δὲ ταύτην τὴν βίβλον χημᾶ,
ἐνθεν καὶ ἡ τέχνη χημεῖα καλεῖται. — καὶ ἐδίδαξαν
οἱ ἄγγελοι ἐγρηγόροι ἑαυτοὺς καὶ τὰς γυναῖκας
ἑαυτῶν Φαρμακείας καὶ ἑπαιιδίας. πρῶτος ὁ
Ἐξαήλ, ὁ δέκατος τῶν ἀρχόντων, ἐδίδαξε ποιεῖν
τὰς μαχάιρας καὶ θώρακας, καὶ πᾶν σκεῦος
πολεμικόν, καὶ τὰ μέταλλα τῆς γῆς, καὶ τὸ
χρυσίον πῶς ἐργάσσονται, καὶ ποιήσουσιν αὐτὰ κόσ-
μα ταῖς γυναιξίν, καὶ τὸν ἀργυρὸν. ἐδίδαξαν δὲ
αὐτοὺς

αὐτοὺς καὶ τὸ ζίλβειν, καὶ τὸ καλλωπίζειν, καὶ
 τοὺς ἐκλεκτοὺς λίθους.“ Hactenus theologi h. l.
 explicarunt biblice, ego vero historicus substituo
 sensum chemicum, et sic erunt omnia liquida. Ar-
 tes ipsae, de quibus quaeritur, sunt chemicae, v. c.
 scientia metallorum, vt apta fierent vel operibus
 oeconomicis ac bellicis, vel ornatui mulierum, pig-
 menta (Φαρμακείαι) varia, quibus faciem colorarent,
 et lapides pretiosi fluore chemico facti cet. (Forte h. l.
 πρὸ ἐκλεκτοὺς λίθους leg. ἐλέκτρους, vel cum PLIN. H.
 N. XXXVII. 43. chryselektros i. e. in colorem electri de-
 clinatos. Haec artificia decent chemicum doctum, non
 angelum biblicum. Sunt ergo isti *angeli* (οἱ ἄγγελοι
 ἐγρήγοροι) rectores et moderatores sodalitatis chemi-
 cae, collegio quodam iuncti, (STRAB. Geogr. l. c.
 et Fragm. Isid.) gradu et numero certo distincti,
 hinc ΗΕΧΑΕΛ decimus primorum dicitur. His vero
 inter alia nota erat ars gladios durandi et chalybem
 ferro inducendi, vasa ex auro et argento faciendi,
 pigmenta ex herbarum succis ac metallis praeparandi,
 vniones et gemmas varii coloris conficiendi rel. His
 operis occultis etiam adnumerantur ἡ βαφή καὶ
 καταβαφή λίθων καὶ σμαράγδων, (BORRICH. ib.
 p. 69.) ἡ βαφή τοῦ Ἰνδικοῦ σιδήρου, ἡ βαφή ἢτοι
 μεταβολὴ πυροχάλκου πρὸς ἀσροχάλκον, ἡ βαφή
 πρὸς ζίφη καὶ ἐργαλεῖα λαξευτικὰ, haec est vete-
 rum ars aurum faciendi, (PLIN. H. N. XXXIII. 22.)
 haec ars Aegyptiorum tingendi et pingendi argen-
 tum, vt in vasis Anubis colluceret, (ib. c. 46.) haec
 illa ars arcana, vt tincturae genere fierent vitra et
 ob-

obsidiana, escaria varia vasa, et totum rubens vitrum atque non translucens, hyacinthos sapphirosque imitatum, et omnibus aliis coloribus, (ib. XXXIV. 67.) haec illa ars gemmas (ib.) conficiendi et aquam (XXIV. 99.) glaciandi. Huc etiam redeunt lapidum adulterationes (XXXVII. 20. 26. 38.) quae vel tinctura, vel maceratione, vel subiunctione materiae fierent, vt gemma factitia egregie transluceret, vel vitro et electro esset simillima. Ideoque satis vere dixit PLINIVS, *neque est vlla fraus vitae lucrosior.* (cf. de fraudulentis crystallorum venditionibus ALOYS. MVNDELLAE Epist. Medic. Bas. 1543. Ep. 1. p. 24.) Hinc THEMISTIVS (Thesaur. Princip. ed. REMO, Frft. 1614. Orat. 4. p. 83.) sibi optavit *artem aes in argentum, et argentum in aurum transmutandi*, hinc ap. GREGOR. TVRON. (Hist. Franc. L. II. 42. p. 103.) leg. „*aureae armillae, sed totum adsimilatum auro: Erat enim aereum deauratum sub dolo factum*“ et alio loco (L. IV. 37. p. 187.) *numismata aurea, cum additione, „erat tunc tempus, quo ferebant ibi tegulas aeris incisas pro auro, quas quisque videns non dubitat aliud, nisi quod aurum probatum atque examinatum esset: Sic enim coloratum, nescio, quo fuit, unde nonnulli hoc dolo seducti aurum dantes et aes accipientes pauperes facti sunt.*“

Habebant etiam hoc moris chemici aetate posteriores, vt partem mysterii cum certis ac exploratis feminis communicarent, (occurrunt enim in eorum libris ISIS, CLEOPATRA, MARIA, THEOSEBIA, EVSÆBIA) ergo
rei

καὶ ὑπὸ ταγμάτων ἀγγελικῶν ἀνυμνόμενον *), ὅτι τινὲς
λεκούσιον **) ἐκλείσαν κ. τ. λ.

eum) qui vehitur curribus cherubicis, et ab ordinibus angelicis laudatur hymnis, quod quidam lecythium perhibuerunt rel.

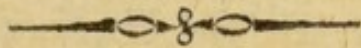
Sed

rei bene respondet fabula de angelis, qui mulieribus quaedam arcana chemica impertirent. Hoc vero ita factum esse videtur, ut iusiurandum et partem sodalitatis legum subscriberent, et se ipsas ad fidem et silentium obligarent. De viris ita censeo. Prisca aetate nemo, nisi sacerdos initiatus haec mysteria scire poterat, sed sub regibus graecis, mutata rerum atque imperii forma, et chemia metallica Iudaeis aliisque hominibus permitta, etiam iste sodalitatis rigor mitescere coepit.

*) Similiter STEPHANVS, σε ἀνοῦσιν ἄγγελοι, ἀρχάγγελοι, θρόνοι, κυριότητες, ἀρχαί, ἐξουσίαι, δυνάμεις, τὰ πολυόμματα χερουβὶμ καὶ τὰ ἑξαπτέρυγα σεραφίμ, translatis verbis biblicis ad disciplinam chemicam, ut hinc ea fieret paullo illustrior et magnificentior. Grammaticam *angeli* explicationem vid. in MATTHAEI Glossar. Minor. Vol. I. p. 5.

**) Ad h. l. spectat ZOSIMI descriptio, τινὲς παντὶ ὄσρα-

ὄσρακω ἐν ὑελίνοις σκυφοῖς ἐψοῦσιν καὶ ὀπτοῦσιν
ἐπὶ τῆς κηροτακίδος, καὶ ταῦτα λαλοῦσιν λεκύθια.
Et Christianus, τοῖς γε ἀπὸ λεκύθων, ἦντινα σπόδιον
οἱ τῆς τέχνης ὀνομάζουσι συγγραφεῖς, in Glos.
Chem. p. 131. κόμι ἐσιν λέκηθος.

Faint, illegible text at the top of the page, possibly bleed-through from the reverse side.

